

Vadlīnijas trauksmes cēlēju ziņojumu izskatīšanai valsts pārvaldes institūcijās

Izdotas saskaņā ar
Trauksmes celšanas likuma
8. panta otrās daļas 5. punktu

Valsts kanceleja

2022. gada maijs

SATURA RĀDĪTĀJS

1. VISPĀRĪGIE PRINCIPI.....	6
2. TRAUKSMES CELŠANAS MEHĀNISMI.....	7
3. VĒRŠANĀS KOMPETENTAJĀ INSTITŪCIJĀ.....	7
4. ATBILDĪGĀS PERSONAS TRAUKSMES CELŠANAS JOMĀ.....	8
Apsvērumi atbildīgo personu loka un skaita noteikšanā.....	8
Atbildīgo personu uzdevumi.....	9
Atbildīgās personas par trauksmes cēlēju ziņojumu izvērtēšanu pēc būtības.....	10
Kontaktpersonas trauksmes celšanas jautājumos.....	10
5. TRAUKSMES CĒLĒJU KONTAKTPUNKTS.....	11
6. IESNIEDZĒJI UN ZIŅOŠANAS KANĀLI.....	12
Trauksmes cēlēju ziņojumu iesniedzēji un pārsūtītāji var būt:.....	12
Trauksmes cēlēju ziņojumu iesniegšanas kanāli kompetentajā institūcijā:.....	13
7. REGISTRĀCIJA UN SĀKOTNĒJĀ APSTRĀDE.....	16
Reģistrācija.....	18
Rīcība, ja saņemts trauksmes cēlēja ziņojums bez paraksta.....	19
Iesnieguma pārreģistrēšana par trauksmes cēlēja ziņojumu.....	19
8. ATBILSTĪBA TRAUKSMES CELŠANAS PAZĪMĒM.....	20
Kontroljautājumi, lai izvērtētu ziņojuma atbilstību trauksmes celšanas pazīmēm.....	21
Atbilstības trauksmes celšanai izvērtējuma norise.....	26
9. RĪCĪBA, JA SNIEGTĀ INFORMĀCIJA NEATBILST TRAUKSMES CELŠANAI.....	27
10. SAZINĀŠANĀS NEPRECIZITĀŠU NOVĒRŠANAI VAI PAPILDU INFORMĀCIJAS GŪŠANAI.....	28
11. LĒMUMA PAR IESNIEGUMA ATZĪŠANU PAR TRAUKSMES CĒLĒJA ZIŅOJUMU NOSŪTĪŠANA.....	29
12. PSEIDONIMIZĀCIJA.....	30
13. TRAUKSMES CĒLĒJA ZIŅOJUMS – IEROBEŽOTAS PIEEJAMĪBAS INFORMĀCIJA.....	33
14. PĀRSŪTĪŠANA CITAI INSTITŪCIJAI.....	33
15. IZSKATĪŠANA PĒC BŪTĪBAS.....	35
16. TRAUKSMES CĒLĒJA INFORMĒŠANA PAR ZIŅOJUMA IZSKATĪŠANAS GAITU, KĀ ARĪ PAR KONSTATĒTAJIEM FAKTIEM UN PIENĒMTO LĒMUMU VAI VEIKTAJĀM DARBĪBĀM.....	38
17. SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA PAR ATKLĀTAJIEM PĀRKĀPUMIEM.....	39
18. DATI TRAUKSMES CELŠANAS JOMĀ.....	40
Dati par trauksmes cēlēju aizsardzību.....	41
Dati par atbildību trauksmes celšanas jomā.....	41

19. TRAUKSMES CĒLĒJA IDENTITĀTES AIZSARDZĪBA.....	41
20. IEKŠĒJĀ TRAUKSMES CELŠANAS SISTĒMA (DARBINIEKU ZIŅOJUMI).....	44
Ieteikumi darbinieku informēšanai par iekšējo trauksmes celšanas sistēmu:	44
PIELIKUMI.....	46
Trauksmes cēlēja ziņojuma veidlapa.....	46
Atbildes vēstule	50
Pārsūtīšanas vēstules paraugs	53
Paziņojuma vēstules paraugs	54

Ievads

Trauksmes celšanas likums ir tiesiskais regulējums, kas izstrādāts, lai veicinātu trauksmes celšanu un nodrošinātu pienācīgu trauksmes cēlēju aizsardzību.

2022. gadā Trauksmes celšanas likumā ir pārņemta Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 23. oktobra Direktīva (ES) 2019/1937 par to personu aizsardzību, kuras ziņo par Savienības tiesību aktu pārkāpumiem (turpmāk – Direktīva).

Trauksmes celšana ir veids, kā, iesaistoties sabiedrības pārstāvjiem, laikus pamanīt un novērst pārkāpumus dažādu institūciju atbildības jomās, kā arī radīt priekšnoteikumus personu saukšanai pie atbildības par pārkāpumiem.

Trauksmes cēlēji ziņo par pārkāpumiem, kuri ir saistīti ar iespējamu sabiedrībai svarīgu interešu aizskārumu.

Trauksmes cēlējs sniedz informāciju, ko guvis:

- savā darba vidē, pildot darba (amata, dienesta) pienākumus;
- būdams citādā darba saistībā ar uzņēmumu vai institūciju, kurā noticis pārkāpums;
- dibinot tiesiskās attiecības, kas saistītas ar darba pienākumu veikšanu;
- esot praksē.

Tādējādi trauksmes cēlējs, informējot par konkrētiem faktiem un iesaistītām personām, var sniegt nozīmīgu ieguldījumu to pārkāpumu atklāšanā un novēršanā, kas rada draudus sabiedrības interesēm, jo spēj profesionāli novērtēt situāciju un, novērojot neatbilstošu rīcību, izprast apdraudējumu, ko tā rada vai var radīt.

Trauksmes cēlēja ziņojuma mērķis ir novērst pārkāpumu, veicināt tiesiskumu un noteiktu neatbilstību izskaušanu organizācijā, valstī un sabiedrībā. Tikai rūpīgas un atbildīgas trauksmes cēlēju ziņojumu izskatīšanas rezultātā tiks veicināta sabiedriskā doma, ka trauksmes celšana ir demokrātiski atbildīga rīcība, motivējot un iedrošinot labā ticībā celt trauksmi par pārkāpumiem, kas var kaitēt sabiedrības interesēm.¹

Celt trauksmi var ikviens, labā ticībā informējot institūcijas par savā darba vidē novērotu iespējamu pārkāpumu, kas skar sabiedrības intereses, piemēram, rada draudus cilvēka veselībai vai dzīvībai, ierobežo konkurenci. Zolitūdes

¹ Burbecka E. Trauksmes celšanas likuma piemērošanas teorētiskie un praktiskie aspekti. Jurista Vārds, 18.06.2019., Nr. 24 (1082), 9.–14. lpp.

tragēdijas parlamentārās izmeklēšanas komisijas gala ziņojumā uzsvērts, ka sabiedrības un indivīdu turpmākai drošībai ir svarīgi, lai ikviens, kurš pamanījis nākotnē iespējamu būtisku sabiedrības interešu apdraudējumu, par to informē atbildīgās iestādes un amatpersonas.²

Iestādēs, atbalstot trauksmes celšanu no sabiedrības pārstāvju vai nodarbināto puses, tiktu veicināta godprātīgas un atklātas iekšējās vides un darba kultūras veidošanās, kā arī neiecietība pret pārkāpumiem un cieņpilna attieksme pret trauksmes cēlējiem.

Šīs vadlīnijas ir izstrādātas, pamatojoties uz Trauksmes celšanas likuma 8. panta otrās daļas 5. punktu, lai:

- veicinātu vienotu izpratni un pieeju Trauksmes celšanas likuma piemērošanā;

- veidotu skaidru, efektīvu un drošu trauksmes cēlēju ziņojumu iesniegšanas, aprites un izskatīšanas kārtību valsts pārvaldes institūcijās, nodrošinot trauksmes cēlēju aizsardzību;

- sniegtu ieteikumus iekšējās trauksmes celšanas sistēmas izveidei valsts pārvaldes institūcijās³;

- sniegtu ieteikumus rīcībai, ja trauksmes cēlēja ziņojums jāpārsūta citai institūcijai vai tas kopīgi jāizskata vairākām institūcijām.

² Zolitūdes tragēdijas parlamentārās izmeklēšanas komisijas gala ziņojums. 2015. Skatīt: http://zolitude.saeima.lv/attachments/499_ZPIKGZ05.10.2015.zt3.pdf

³ Valsts kanceleja izstrādājusi arī "Labās prakses vadlīnijas iekšējās trauksmes celšanas sistēmas izveidei", kas attieksies uz privāto sektoru. Tādējādi publisko sektoru skarošie jautājumi gan attiecībā uz ārējo, gan iekšējo ziņošanu būs iekļauti vienās (šajās) vadlīnijās.

1. Vispārīgie principi

Trauksmes celšanas mehānismu veido, balstoties uz šādiem principiem:

- efektivitāte;
- atbildīga un rūpīga attieksme;
- savstarpējais godprātīgums;
- sadarbība.

Šī mehānisma centrā ir trauksmes cēlējs un viņa sniegtā ziņojuma aprites drošums, rūpīga un pienācīga izvērtēšana. Trauksmes celšanas sistēmu veido, saprātīgi izmantojot administratīvos resursus.

Trauksmi publiskajā vai privātajā sektorā var celt ikviens, informējot par savā darba vidē novērotu iespējamu pārkāpumu, kas skar sabiedrības intereses.

Citos gadījumos, piemēram, ja iespējamais pārkāpums skar tikai konkrēto iesniedzēju vai tas nav saistīts ar viņa darba pienākumiem, sniegtā informācija nav uzskatāma par trauksmes cēlēja ziņojumu Trauksmes celšanas likuma izpratnē.

Par to, vai iesniegums uzskatāms par trauksmes cēlēja ziņojumu, iesniedzēju informē Trauksmes celšanas likumā noteiktajā kārtībā.

Trauksmes celšanas likumā nav paredzēts, ka trauksmes cēlēja ziņojumu var iesniegt anonīmi. Trauksmes cēlējs ziņojumā norāda vārdu, uzvārdu, adresi, kā arī, ja nepieciešams, citu kontaktinformāciju, kas palīdz ar viņu sazināties un vajadzības gadījumā ļauj valstij viņu aizsargāt.

Saņemot, izskatot un apstrādājot trauksmes cēlēja ziņojumu, jāņem vērā, ka minētās darbības saistītas ar fizisko personu datu apstrādi – gan paša trauksmes cēlēja, gan viņa ziņojumā minēto personu. Tādēļ izvērtējama nepieciešamība pārskatīt un papildināt iestādes personas datu aizsardzības politiku vai citu iekšējo procedūru, tai skaitā ierobežotas informācijas apriti. Trauksmes cēlēja ziņojums kopš tā iesniegšanas brīža ir ierobežotas pieejamības informācija, uz kuru attiecas Informācijas atklātības likumā noteiktās aizsardzības prasības. Papildu prasība ir personas datu pseidonimizēšana, kas jāveic, ja personas iesniegums atzīts par trauksmes cēlēja ziņojumu.

Trauksmes celšanas sistēmas izveidē ņem vērā iespējamās negodprātīgas rīcības, informācijas noplūšanas un interešu konflikta riskus.

2. Trauksmes celšanas mehānismi

Trauksmes cēlējam ir pieejami dažādi ziņošanas veidi, lai viņš varētu izvēlēties sev piemērotāko. Vairāku ziņošanas veidu pieejamība paplašina trauksmes celšanas iespējas pārkāpumu novēršanai.

Trauksmes celšanas likumā paredzēti šādi trauksmes celšanas mehānismi (4. panta pirmā daļa):

- iekšējā trauksmes celšanas sistēma;
- vēršanās kompetentajā institūcijā (ārējā ziņošana);
- ziņojuma iesniegšana ar trauksmes cēlēju kontaktpunkta – Valsts kancelejas (turpmāk – Trauksmes cēlēju kontaktpunkts) –, biedrības vai nodibinājuma starpniecību.

Trauksmes celšanas likumā ir arī paredzēta iespēja noteiktos gadījumos informāciju sniegt publiski, piemēram, ja ziņojums iesniegts kompetentajā institūcijā, taču pārkāpums netiek novērsts (likuma 4. panta otrā daļa).

Ziņošana darbavietā (iekšējā ziņošana) un vēršanās kompetentajā institūcijā (ārējā ziņošana) ir divi veidi, kā tieši celt trauksmi, lai ziņojums uzreiz nonāktu tur, kur uz to var operatīvi reaģēt un pārkāpumu novērst iespējami īsā laikā. Savukārt ziņošana, izmantojot starpniecību, un informācijas publiskošana atsevišķos gadījumos reaģēšanas laiku var pagarināt, tomēr arī šie kanāli ir nozīmīgi, jo stimulē ziņojumu iesniegšanu un pārkāpumu izvērtēšanu.

3. Vēršanās kompetentajā institūcijā

Kompetentās institūcijas definīcija sniegta Trauksmes celšanas likuma 1. panta pirmās daļas 3. punktā. Vadlīnijās termins "institūcija" tiek lietots termina "kompetentā institūcija" izpratnē.

Trauksmes celšanas likumā sniegtā definīcija nosaka, ka kompetentā institūcija var būt ikviena publiskās personas institūcija. Vērsties kompetentajā institūcijā nozīmē iesniegt ziņojumu institūcijā, kura saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kompetenci ir pilnībā vai daļēji atbildīga par tā jautājuma risināšanu, par kuru tiek celta trauksme (līdzīgi kā Iesniegumu likumā sniegts vispārējs ietvars, nosakot, kam saskaņā ar likumu iesniedzams iesniegums).

Lai atvieglotu kompetentās institūcijas noteikšanu, Trauksmes celšanas likumā sniegts indikatīvs institūciju iedalījums trijās grupās:

- hierarhiski augstākā iestāde, amatpersona vai lēmēj institūcija;
- nozares vadošā iestāde (institūcija) vai institūcija, kas īsteno uzraudzību vai kontroli jautājumā, par kuru ziņo trauksmes cēlējs;

- izmeklēšanas iestāde vai prokuratūra, ja iespējamais pārkāpums ir likumpārkāpums, tostarp noziedzīgs nodarījums, kura izmeklēšana ir konkrētās institūcijas īpašā kompetencē.

Efektīvai pārkāpuma novēršanai kompetentajai institūcijai nepieciešama kompetence plašā nozīmē – gan vispārīga atbildība par attiecīgo jautājumu, gan atbilstošas pilnvaras un kapacitāte veikt ziņojumā minētās informācijas izvērtēšanu, konstatēt pārkāpumu un reaģēt uz to, piemēram, piemērot atbildību.

Kopumā Latvijā ir vairāk nekā 3000 publisko personu un to iestāžu,⁴ tomēr praksē trauksmi iedzīvotāji cēlušī aptuveni 50 kompetentajās institūcijās.⁵

Valsts kancelejas tīmekļvietnē trauksmes cēlējiem pieejams informatīvs kompetento institūciju saraksts:

<https://trauksmescelejs.lv/kur-celt-trauksmi>.

Sarakstā iekļautas ministrijas un to padotībā esošās iestādes, neatkarīgās un patstāvīgās iestādes, kontroles un uzraudzības iestādes, tiesībsardzības iestādes, kā arī iespēju robežās – pašvaldības un to iestādes. Sarakstā norādīta katras institūcijas kompetences joma, kontaktpersona(-as) trauksmes celšanas jautājumos, kā arī informācija, kā šajā institūcijā celt trauksmi. Informācija tiek pastāvīgi aktualizēta.

Konsultācijas par kompetentajām institūcijām atbilstoši Trauksmes celšanas likuma 8.panta otrajai daļai var saņemt arī Trauksmes cēlēju kontaktpunktā.

4. Atbildīgās personas trauksmes celšanas jomā

Kompetentā institūcija nosaka atbildīgās personas trauksmes celšanas jomā (turpmāk – atbildīgās personas), tostarp institūcijas kontaktpersonas trauksmes celšanas jomā.

Jautājumus, kas saistīti ar atbildīgo personu norīkošanu un viņu pienākumu noteikšanu, ieteicams noformēt rakstveidā, piemēram, iekšējos noteikumos vai citā iekšējā normatīvajā aktā, vai attiecīgos pienākumus ietvert amata aprakstā.

Apsvērumi atbildīgo personu loka un skaita noteikšanā

- iespējami mazs personu loks iegūst informāciju par iesniedzēju (trauksmes cēlēju);
- iesniedzēja (trauksmes cēlēja) identitātes aizsardzība;

⁴ Publisko personu un iestāžu sarakstu uztur Uzņēmumu reģistrs, skatīt: <https://www.ur.gov.lv/lv/specializeta-informacija/atvertie-dati/>

⁵ 2019.–2020. gada pārskatu dati.

- procesa nepārtrauktības nodrošināšana (nodrošinot atbildīgo personu aizvietojamību);
- "četrus acu" princips, interešu konflikta nepieļaujamība;
- personu godprātīgums, nepieļaujot varbūtību, ka trauksmes cēlēja ziņojums netiek izskatīts vai pienācīgi aizsargāts.

Atbildīgo personu uzdevumi

Atbildīgās personas trauksmes celšanas jomā veic šādus uzdevumus:

- ✓ saņem un reģistrē trauksmes cēlēju ziņojumus;
- ✓ informē trauksmes cēlēju par ziņojuma saņemšanu;
- ✓ palīdz noformēt mutiski saņemtu trauksmes cēlēja ziņojumu un reģistrē to;
- ✓ izvērtē iesniegumu, nosakot tā pirmšķietamu atbilstību vai neatbilstību trauksmes celšanas pazīmēm;
- ✓ sniedz atbildi iesniedzējam par iesnieguma atbilstību vai neatbilstību trauksmes celšanas pazīmēm;
- ✓ ja iesniegumu pārsūta citai institūcijai atbilstoši kompetencei (šādas vēstules viena persona sagatavo un nosūta, cita paraksta, ievērojot "četrus acu" principu) vai ja to pārsūtīt nav lietderīgi, informē personu, ka iesniegums nav institūcijas kompetencē, ja iespējams, norādot institūciju, kuras kompetencē ir iesniegumā minētā jautājuma risināšana;
- ✓ pseidonimizē trauksmes cēlēja ziņojumā norādītos personas datus;
- ✓ ja nepieciešams, veic cita veida saziņu ar trauksmes cēlēju viņam drošā veidā;
- ✓ izskata trauksmes cēlēja ziņojumu;
- ✓ divu mēnešu laikā informē trauksmes cēlēju par trauksmes cēlēja ziņojuma izskatīšanas gaitu;
- ✓ pēc tam kad trauksmes cēlēja ziņojuma izskatīšana ir pabeigta, informē viņu par konstatētajiem faktiem un pieņemto lēmumu vai veiktajām darbībām;
- ✓ veic citus uzdevumus;
- ✓ var veikt arī kontaktpersonas pienākumus:
 - konsultē par trauksmes celšanas iespējām šajā institūcijā, kā arī citiem ar trauksmes cēlēju ziņojumiem saistītajiem jautājumiem;
 - nodrošina informācijas apmaiņu ar citu institūciju trauksmes celšanas kontaktpersonām un Trauksmes cēlēju kontaktpunktu, tostarp:
 - pārsūta saņemtos iesniegumus un ziņojumus citām institūcijām atbilstoši to kompetencei;
 - sniedz Trauksmes cēlēju kontaktpunktam atgriezenisko saiti par tā pārsūtītā ziņojuma virzību (nosūta īsu informāciju uz trauksme@mk.gov.lv; norāda numuru, atzīts/neatzīts, izskatīšanas gaita/rezultāts);

- ja nepieciešams, sniedz atgriezenisko saiti citiem ziņojuma pārsūtītājiem.

Atbildīgās personas uzdevumus un pienākumus var veikt, piemēram, lietvedis, jurists, personāla speciālists, pārbaužu veikšanā vai lietu izskatīšanā iesaistītās personas vai citas personas.

Atbildīgās personas par trauksmes cēlēju ziņojumu izvērtēšanu pēc būtības

Atbildīgās personas, kuras pēc būtības izvērtē trauksmes cēlēja ziņojumā norādīto informāciju (veic pārbaudi, piemēro atbildību vai citā veidā reaģē uz norādītajām ziņām), nosaka institūcija.

Šajā jautājumā var būt dažādas pieejas. Var būt pastāvīgi noteiktas atbildīgās personas, kas izvērtētu visus trauksmes cēlēju ziņojumus šīs institūcijas kompetencē noteiktajā jomā. Šādā gadījumā tas var būt viens no atbildīgo personu trauksmes celšanas jomā uzdevumiem (skatīt iepriekšējo sadaļu). Cita pieeja ir norīkot atbildīgās personas katrā konkrētajā gadījumā atsevišķi atkarībā no ziņojuma satura, jomas un pārkāpuma rakstura (piemēram, norīko ar rezolūciju).

Nosakot atbildīgās personas par ziņojuma izskatīšanu pēc būtības, nodrošina, ka lieta tiks izskatīta objektīvi, taisnīgi un bez personīgas ieinteresētības (atbildīgā persona nav pati saistīta ar norādīto pārkāpumu vai personām, kuras minētas ziņojumā).

Kontaktpersonas trauksmes celšanas jautājumos

Institūcija no atbildīgo personu vidus norīko vienu vai vairākas kontaktpersonas trauksmes celšanas jautājumos (turpmāk – kontaktpersona).

SVARĪGI. Drošai un operatīvai savstarpējai saziņai kompetentās institūcijas nodrošina nepārtrauktu kontaktpersonu pieejamību institūcijas darba laikā (prombūtnes laikā norāda aizvietotāju) un izveido atsevišķu, īpašu institūcijas e-pasta adresi, kas tiek pastāvīgi administrēta.

Trauksmes celšanas kontaktpunkta informēšana par kontaktpersonām

Trauksmes celšanas likuma 4. panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka kompetentā institūcija nosaka kontaktpersonas un par to informē Trauksmes cēlēju kontaktpunktu. Savukārt likuma 8. panta pirmajā daļā noteikts, ka Trauksmes cēlēju kontaktpunkts ir Valsts kanceleja.

Informāciju par kontaktpersonām trauksmes celšanas jautājumos kompetentā institūcija nosūta šeit norādītajiem Valsts kancelejas pārstāvjiem:

<https://trauksmescelejs.lv/kontakti>.

Trauksmes cēlēju kontaktpunkts saņemto informāciju publiskos šeit:

<https://trauksmescelejs.lv/kur-celt-trauksmi>

Paraksttiesīgās personas noteikšana

Institūcija iekšējos noteikumos (vai ar rīkojumu) nosaka paraksttiesīgo personu, kura var parakstīt Trauksmes celšanas likuma 7. pantā minēto lēmumu un atbildes trauksmes cēlējam par viņa ziņojuma izskatīšanas gaitu un gala rezultātu.

Nosakot paraksttiesīgo personu, ņem vērā, ka ir jāaglabā ierobežots to personu skaits, kas var piekļūt ziņotāja personas datiem, un jānodrošina trauksmes cēlēja aizsardzība, tādēļ tiesības parakstīt atbildes vēstuli ieteicams deleģēt kādai no atbildīgajām personām trauksmes celšanas jomā. Paraksttiesīgā persona var būt arī iestādes vadītājs vai viņa pilnvarota amatpersona.

Nododot dokumentu parakstīšanai, kā adresātu var norādīt, piemēram, "personai".

Jāņem vērā, ka, ja dokumenta adresātā norāda personas vārdu, uzvārdu un kontaktinformāciju, nevis, piemēram, "personai", tad paraksttiesīgā persona parakstoties uzzina trauksmes cēlēja identitāti.

5. Trauksmes cēlēju kontaktpunkts

Trauksmes cēlēju kontaktpunkts Valsts kancelejā ir izveidots saskaņā ar Trauksmes celšanas likumu, un tā 8. pantā ir noteikti trauksmes cēlēju kontaktpunkta pienākumi.

Trauksmes cēlēju kontaktpunkts ir viens no trauksmes cēlēju ziņojumu iesniegšanas mehānismiem (Trauksmes celšanas likuma 4. panta pirmās daļas 3. punkts).

Trauksmes cēlēju kontaktpunkts, saņemot iesniegumu, kas noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums, septiņu dienu laikā izvērtē tā pirmšķietamu atbilstību trauksmes celšanas pazīmēm, nosaka, kuras institūcijas kompetencē tas ir, un pārsūta ziņojumu attiecīgajai institūcijai.

***SVARĪGLI.* To, vai no Trauksmes cēlēju kontaktpunkta saņemtais (tā pārsūtītais) ziņojums ir atzīstams par trauksmes cēlēja ziņojumu vai nav,**

Iemj kompetentā institūcija. Trauksmes cēlēja personas datus pseidonimizē kompetentā institūcija.

Ja saņemtais iesniegums nepārprotami neatbilst Trauksmes celšanas likumā noteiktajām prasībām (piemēram, to iesniegusi juridiska persona, tam nav saistības ar darbu u. tml.), Trauksmes cēlēju kontaktpunkts par to informē iesniedzēju, norādot pamatojumu un, ja iespējams, norādot institūciju, kurā persona var vērsties ar iesniegumu.

Ja šādā iesniegumā minētais iespējamais pārkāpums skar sabiedrības intereses, Trauksmes cēlēju kontaktpunkts var nosūtīt to valsts vai pašvaldības institūcijai, kura spēj pēc būtības izvērtēt iesniegumu un atbilstīgi rīkoties. Trauksmes cēlēju kontaktpunkts, pārsūtot šādu iesniegumu, norāda, ka tas tika iesniegts kā trauksmes cēlēja ziņojums. Šādu iesniegumu var nodot atbildīgajai amatpersonai vai iestādei zināšanai vai rīcībai vai izmantot kā papildu informāciju esošā, saturiski līdzīgā lietā u. tml.

Citi Trauksmes cēlēju kontaktpunkta pienākumi, kas skar kompetentās institūcijas:

- sniegt metodisku atbalstu trauksmes celšanas jomā, tostarp izstrādāt un aktualizēt vadlīnijas;
- apkopot datus par trauksmes celšanu un sagatavot gada pārskatu;
- sniegt konsultācijas personām, kas vēlas celt trauksmi, un palīdzēt viņām noteikt atbilstošo kompetento institūciju (tostarp tīmekļvietnē www.trauksmescelejs.lv);
- sniegt konsultācijas, ja trauksmes celšanas dēļ trauksmes cēlējam radušies sarežģījumi.

6. Iesniedzēji un ziņošanas kanāli

Trauksmes cēlēju ziņojumu iesniedzēji un pārsūtītāji var būt:

- institūcijā nodarbinātais, kas izmanto iekšējo trauksmes celšanas sistēmu;
- citā institūcijā nodarbinātais (piemēram, padotībā esošajā iestādē nodarbinātais vēršas hierarhiski augstākajā iestādē);
- persona, kas ceļ trauksmi par notiekošo savā darba vidē, vērsties attiecīgajā institūcijā atbilstoši tās kompetencei (par darba drošību savā uzņēmumā vēršas Valsts darba inspekcijā, par veselības aprūpi – Veselības inspekcijā, par korupciju – Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā u. tml.);⁶

⁶ Iesniedzējas var būt arī vairākas fiziskās personas. Ska tīt [8. nodaļu](#) Atbilstība trauksmes celšanas pazīmēm. Trauksmes cēlēja ziņojumu iesniegusi fiziskā persona. 22. lpp.

- Trauksmes cēlēju kontaktpunkts;
- biedrība vai nodibinājums (arodbiedrība, "Sabiedrība par atklātību – Delna" u. c.);
- institūcija, ja tā pamatoti uzskata, ka tai adresētais iesniegums ir piekritīgs citai kompetentajai institūcijai.

Biedrību vai nodibinājumu loma

Biedrība vai nodibinājums līdzīgi kā Trauksmes cēlēju kontaktpunkts trauksmes cēlēja ziņojuma iesniegšanā darbojas kā starpnieks, piemēram, ar pavadvēstuli pārsūtot biedrībā saņemto ziņojumu. Ja ziņojumu pārsūta biedrība vai nodibinājums, par trauksmes cēlēju joprojām uzskata attiecīgo fizisko personu, nevis biedrību vai nodibinājumu. Biedrība vai nodibinājums bez īpaša pilnvarojuma var vērsties iestādē vai tiesā trauksmes cēlēja vārdā (*biedra vai personas, kura intereses pārstāv saskaņā ar statūtiem*) un aizstāvēt trauksmes cēlēja tiesības un likumiskās intereses.

Trauksmes cēlēju ziņojumu iesniegšanas kanāli kompetentajā institūcijā:

- īpaša elektroniskā pasta adrese;
- www.trauksmescelejs.lv tiešsaistē iesniegtie ziņojumi;⁷
- pasts;
- institūcijas telpās izvietota pastkaste vai iesniegums klātienē (mutiska ziņojuma pieņemšana);
- citi oficiālie saziņas kanāli ar iestādi.

Īpaša elektroniskā pasta adrese

Ieteicamais kanāls ziņojumu sūtīšanai ir kompetentās institūcijas īpaši trauksmes cēlēju ziņojumiem izveidota elektroniskā pasta adrese (atbilstoši paraugam – trauksme@institutija.gov.lv) vai cita ar līdzīgu mērķi institūcijā izveidota elektroniskā pasta adrese.

Svarīgi, ka īpaši trauksmes cēlēju ziņojumiem izveidotajam elektroniskajam pastam var piekļūt tikai ierobežots personu loks (atbildīgās personas).

Šī risinājuma ieguvums ir iespēja uzreiz fiziski nodalīt trauksmes cēlēju ziņojumus no citiem iesniegtajiem dokumentiem, un tas nodrošina ērtu un pārskatāmu to aprites izsekojamību.

Tiešsaistes ziņojumi no tīmekļvietnes www.trauksmescelejs.lv

Valsts kancelejas tīmekļvietnē www.trauksmescelejs.lv tiešsaistes formā aizpildītie ziņojumi institūcijā būs atpazīstami pēc sūtītāja – trauksmescelejs@trauksmescelejs.lv – identifikācijas numura (kas sastāv no #

⁷ <https://www.trauksmescelejs.lv/iesniegt-trauksmes-celsanas-zinojumu> (Iesniegt ziņojumu elektroniski)

ciparu un burtu kombinācijas) un papildu norādes par trauksmes celšanu. Tie tiek pārsūtīti uz kompetentās institūcijas norādīto elektroniskā pasta adresi.

Tīmekļvietnē iesniegtais trauksmes cēlēja ziņojums var tikt iesniegts elektroniski arī bez droša elektroniskā paraksta (Trauksmes celšanas likuma 6. panta pirmā daļa). Ziņojuma iesniegšanai 2021. gada decembrī tika ieviests Latvija.lv autentifikācijas modulis, tādēļ vairs nav nepieciešams iesniedzējam lūgt šādu ziņojumu parakstīt.

Pasts un ziņojuma iesniegšana klātienē

Iesniedzējs aizpildītu trauksmes cēlēja ziņojuma veidlapu vai brīvā formā rakstītu trauksmes cēlēja ziņojumu var:

- nosūtīt pa pastu uz institūcijas pasta adresi;
- iesniegt atbildīgajām personām klātienē, ierodoties institūcijā;
- ievietot pastkastē, kas izvietota institūcijas telpās.

Mutiska ziņojuma pieņemšana

Trauksmes cēlējs ziņojumu var iesniegt arī mutiski. To paredz Iesniegumu likums, un šāda iespēja jānodrošina arī saskaņā ar Direktīvu.

Direktīva paredz trīs mutiskas ziņošanas veidus: tiekoties klātienē, zvanot pa tālruni vai ierakstot balss ziņu (balss pasts).

Mutiska ziņojuma pieņemšana klātienē: ar iesniedzēju pārrunā notikušo un pats trauksmes cēlējs vai kontaktpersona trauksmes cēlēja klātbūtnē noformē ziņojumu rakstveidā. Persona to uzreiz pašrocīgi paraksta un iesniedz. Kontaktpersona, ja nepieciešams, izsniedz trauksmes cēlējam ziņojuma kopiju, atzīmējot uz tā saņemšanas datumu.

Mutiska ziņojuma pieņemšana pa tālruni (telefona saruna vai balss ziņa): šādā gadījumā ar iesniedzēju pārrunā notikušo un, ja iesniedzējs piekrīt, kontaktpersona pieraksta sarunu (aizpilda veidlapu) un nosūta personai parakstīšanai (uz tās norādīto adresi (elektronisko vai pasta)). Ja iesniedzējs to nevēlas, viņu pašu aicina fiksēt stāstīto (aizpildīt veidlapu), to parakstīt un nosūtīt (norāda, kur un kā to nosūtīt). Ja tiek sniegta balss ziņa, uzreiz sazinās ar personu, izmantojot tās norādīto kontaktinformāciju, un, saņemot personas piekrišanu, mutiski saņemto ziņojumu dokumentē vai nu kontaktpersona, vai pati persona (skatīt rīcību telefona sarunas gadījumā).

Kompetentā institūcija piedāvā ziņojošai personai iespēju pārbaudīt, izlabot un apstiprināt sarunas pierakstu ar parakstu (Direktīvas 18. panta 2. punkts).

Ja ir šaubas par personas identitāti, var lūgt uzrādīt personu apliecinošu dokumentu.⁸

⁸ Saskaņā ar Personu apliecinošu dokumentu likuma 4. panta pirmo daļu par tādu atzīstama personas a pliecība un pase (no 2023. gada 1. janvāra kā obligāts personu apliecinošs dokuments būs personas apliecība).

Kompetentā institūcija un Trauksmes cēlēju kontaktpunkts mutiska ziņojuma pieņemšanas procedūru var noteikt detalizētāk, piemēram, iekšējā normatīvajā aktā (Iesniegumu likuma 3. panta piektā daļa).

Vispārējie saziņas kanāli ar institūciju

Trauksmes cēlji ziņojumu var iesniegt, izmantojot arī tādus vispārējos iestādes saziņas kanālus kā oficiālā elektroniskā adrese jeb e-adrese un elektroniskā pasta adrese.

E-adrese⁹ ir ikvienai publiskas personas institūcijai. Iedzīvotāji savu e-adresi var aktivizēt valsts pārvaldes pakalpojumu portālā www.latvija.lv. E-adresei ir vairākas priekšrocības. Tā ir izveidota drošai saziņai ar valsti, tai ir garantēta piegāde un personas datu aizsardzība un tajā ir iestrādāta personas identifikācija.

Aicinot trauksmes cēlēju sūtīt ziņojumu uz e-adresi vai iestādes elektronisko pastu, lūdz norādīt, ka tas ir trauksmes cēlēja ziņojums, lai to nekavējoties varētu norobežot no pārējās e-adresē vai elektroniskajā pastā saņemtās korespondences. Jāņem vērā, ka elektroniskajā pastā iesniegtajiem ziņojumiem jābūt parakstītiem ar drošu elektronisko parakstu.

E-adresē saņemtie trauksmes cēlēju ziņojumi var būt bez elektroniskā paraksta, ņemot vērā, ka valsts pārvaldes pakalpojumu portālā www.latvija.lv, kur tiek nodrošināta e-adreses darbība, tiek veikta autentifikācija un attiecīgi – personas identifikācija.

Informācija par trauksmes celšanas iespējām institūcijā

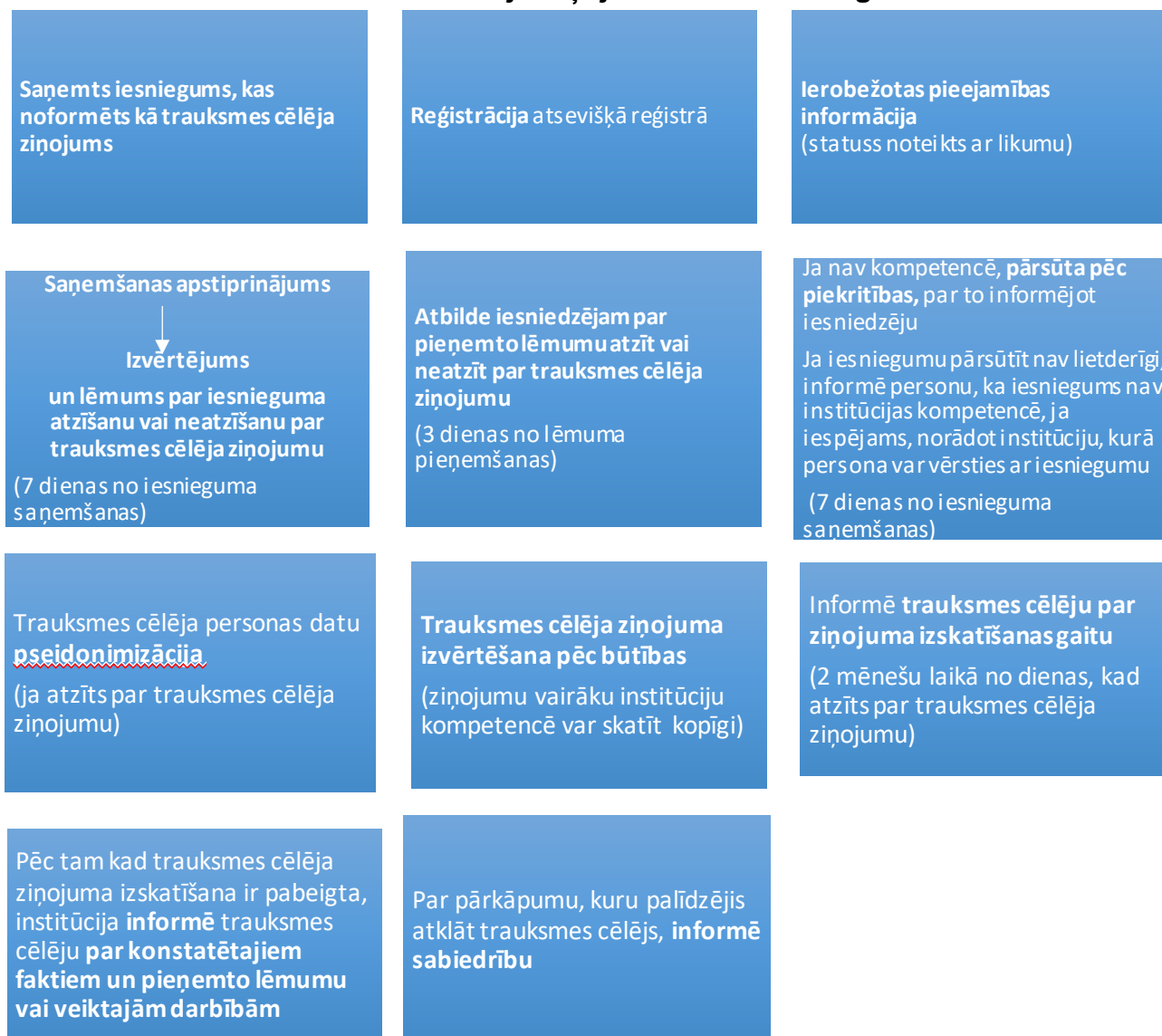
Informācija, kā iesniegt ziņojumu attiecīgajā kompetentajā institūcijā, apkopota šeit: <https://trauksmescelejs.lv/kur-celt-trauksmi>.

Atbilstoši labās prakses principiem arī kompetentās institūcijas tīmekļvietnē (vai iekštīklā) un telpās izvietojama iespējamiem trauksmes cēļiem ērti pieejama informācija par trauksmes celšanas iespējām šajā institūcijā, trauksmes cēlēja ziņojuma veidlapa, kā arī saite vai reklāmkarogs uz tīmekļvietni <https://trauksmescelejs.lv/>.

SVARĪGI. Svarīgi aicināt trauksmes cēļus brīvā formā rakstītiem, pa pastu sūtītiem ziņojumiem vai ziņojumiem, kas tiek iesniegti, personīgi ierodoties (piemēram, atstāti pastkastē vai nodoti atbildīgajai personai), pirms ziņojuma teksta pievienot **skaidri redzamu norādi "Trauksmes cēlēja ziņojums"**. Piemēram, var pirms ziņojuma uz atsevišķas baltas lapas uzrakstīt "Trauksmes cēlēja ziņojums". Sūtot ziņojumu pa pastu, ieteicams to ielikt papildu aploksnē vai mapītē ar šādu norādi.

⁹ Va irāk infomācijas: <https://mana.latvija.lv/e-adrese>

1. attēls. Trauksmes cēlēja ziņojuma izskatīšanas gaita

7. Reģistrācija un sākotnējā apstrāde

Saņemot iesniegumu, kas noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums, to reģistrē un veic tā sākotnējo apstrādi. Minētās darbības veic atsevišķi no pārējās korespondences un ierobežotā atbildīgo personu lokā. Var paredzēt, ka ziņojumu reģistrē un tā sākotnējo izvērtēšanu veic viena un tā pati persona, piemēram, kontaktpersona trauksmes cēlšanas jautājumos.

Saņemšanas apstiprinājuma nosūtīšana

Ikvienai personai, kura iesniegusi iesniegumu, kas noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums, nekavējoties, bet ne vēlāk kā septiņu dienu laikā nosūta trauksmes cēlēja ziņojuma saņemšanas apstiprinājumu.

Iespējamie apstiprinājuma veidi:

- automātiskais paziņojums saskaņā ar Ministru kabineta 2005. gada 28. jūnija noteikumu Nr. 473 "Elektronisko dokumentu izstrādāšanas, noformēšanas, glabāšanas un aprites kārtība valsts un pašvaldību iestādēs un kārtība, kādā notiek elektronisko dokumentu aprite starp valsts un pašvaldību iestādēm vai starp šīm iestādēm un fiziskajām un juridiskajām personām" 17. punktu. Šādu apstiprinājumu nevajadzētu uzlikt īpaši izveidotajām elektroniskā pasta adresēm (piemēram, trauksme@institutija.gov.lv);
- kopā ar lēmumu par iesnieguma atzīšanu/neatzīšanu par trauksmes cēlēja ziņojumu informē par iesnieguma saņemšanu, ja lēmumu sagatavo un nosūta ne vēlāk kā septītajā dienā no iesnieguma saņemšanas;
- atsevišķa vēstule (ar atbilstošu tekstu, skatīt paraugu zemāk), ja nav iespējams (nav paredzams, ka būs iespējams) septiņu dienu laikā nosūtīt arī lēmumu par iesnieguma atzīšanu/neatzīšanu par trauksmes cēlēja ziņojumu.

Apstiprinājumu **nesūta**, ja trauksmes cēlējs to lūdzis vai pastāv aizdomas, ka trauksmes cēlēja identitāte tiks atklāta (piemēram, trauksmes cēlēja ziņojumā pie kontaktinformācijas norādīta tikai darba adrese).

Saņemšanas apstiprinājuma paraugs

Iesnieguma identifikators

Iesnieguma saņemšanas datums

Apstiprinām, ka Jūsu iesniegums, kas noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums, ir saņemts [*institūcijas nosaukums*].

Saskaņā ar Trauksmes celšanas likumu septiņu dienu laikā tiks izvērtēts, vai tas ir trauksmes celšanas ziņojums (vai atbilst Trauksmes celšanas likumā noteiktajam trauksmes celšanas pazīmēm), un pēc tam triju dienu laikā informēsim Jūs par pieņemto lēmumu.

Lai uzzinātu vairāk par trauksmes celšanu, apmeklējiet tīmekļvietni <https://trauksmescelejs.lv>.

Šis ir automātiski sagatavots e-pasts, lūgums uz to neatbildēt.

Institūcija operatīvi izvērtē, vai ziņojums ir tās kompetencē. Ja nav, ziņojumu operatīvi (septiņu dienu laikā), informējot trauksmes cēlēju, drošā veidā (uz norādīto kontaktadresi) pārsūta kompetentajai institūcijai. Ja iesniegumu pārsūtīt nav lietderīgi, informē personu, ka iesniegums nav institūcijas kompetencē, un, ja iespējams, norāda institūciju, kurā persona var vērsties ar iesniegumu.

Ziņojumu nebūtu lietderīgi pārsūtīt, ja:

- persona iesniegumā norādījusi, ka nevēlas, lai tās iesniegums tiek pārsūtīts;
- ir acīmredzami, ka netiek celta trauksme, piemēram, informācija nav gūta, veicot darba pienākumus, tiek sniegta informācija par sadzīves norisēm;
- iesniegums ir adresēts vairākiem adresātiem un vismaz viens no tiem ir kompetentā institūcija;
- iesnieguma pārsūtīšana pirmšķietami var kaitēt trauksmes cēlējam.

SVARĪGI. Ziņojuma reģistrāciju un tā sākotnējo izvērtējumu, nosakot, vai tā ir trauksmes celšana, veic operatīvi un iespējami šaurā atbildīgo personu lokā.

Reģistrācija

Institūcija atbilstoši savām iespējām izvēlas veidu, kādā tā reģistrē ziņojumus, piemēram:

- atsevišķā dokumentu vadības sistēmas reģistrā;
- ieviešot reģistru papīra formā (žurnāls);
- atsevišķā datnē (piemēram, *Excel* tabulā).

Institūcija trauksmes cēlēju ziņojumu reģistrēšanai var izmantot esošo dokumentu vadības sistēmu, ja ievadītā informācija par trauksmes cēlēju, tā kontaktinformācija (e-pasts, vārds, uzvārds, adrese u. c.) un ziņojuma teksts ir pieejams tikai atbildīgajām personām.

Reģistrācijas numura veidošana ir institūcijas ziņā. Vienota pieeja reģistrācijai ļauj vieglāk identificēt ziņojumu, ja tā izskatīšanā iesaistītas vairākas institūcijas, kā arī atvieglo gada pārskata sagatavošanu.

Veidojot numuru, vēlams, lai tajā tiktu ietverts:

- gads;
- institūcijas nosaukuma saīsinājums;
- konkrētā reģistra nosaukuma saīsinājums;
- kārtas numurs;
- atzīme par statusu – ierobežotas pieejamības (IP) dokuments.

Piemēram, iespējama Valsts kancelejā reģistrētā trauksmes cēlēja iesnieguma reģistrācijas numurs ir 2022-VKTCA-1-IP vai 2022-VKTCI-1-IP (ārējais un iekšējais).

Rīcība, ja saņemts trauksmes cēlēja ziņojums bez paraksta

Lai trauksmes cēlēja ziņojumam būtu juridisks spēks, tam saskaņā ar Iesniegumu likumu un Dokumentu juridiskā spēka likumu jābūt parakstītam. Tomēr iespējams, ka neuzmanības vai tehnisku iemeslu dēļ persona iesniegusi trauksmes cēlēja ziņojumu bez paraksta (piemēram, nezināja par šādām likuma prasībām, nosūtīja e-pastu bez paraksta).

Neatkarīgi no tā, vai iesniegums ir parakstīts vai nav, atbilstoši labas pārvaldības principiem, Trauksmes celšanas likuma jēgai un mērķim, kā arī Iesniegumu likuma 2. panta ceturtajai daļai institūcija ar to iepazīstas, reģistrē un veic turpmākās darbības ar to.

Ja saņemtais iesniegums, kas noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums, nav parakstīts un pirmšķietami tas atzīstams par trauksmes cēlēja ziņojumu, institūcija (ja tas ir institūcijas kompetencē) **lūdz personu parakstīt ziņojumu** – atsūtīt elektroniski parakstītu vai iesniegt institūcijā pašrocīgi parakstītu ziņojumu. Lūgumu parakstīt iesniegumu institūcija nosūta septiņu dienu laikā, drošā veidā sazinoties ar iesniedzēju, izmantojot trauksmes cēlēja norādīto kontaktinformāciju, un izskaidro, ka neparakstīts iesniegums tiks atstāts bez izskatīšanas atbilstoši Iesniegumu likuma 7. panta pirmās daļas 2. punktam. Lēmumu par iesnieguma pirmšķietamu atzīšanu/neatzīšanu par trauksmes cēlēja ziņojumu pieņem septiņu dienu laikā pēc parakstīta iesnieguma saņemšanas.

Ja saņemtais iesniegums, kas noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums, nav parakstīts un pirmšķietami tas nav atzīstams par trauksmes cēlēja ziņojumu, institūcija informē par to iesniedzēju, izmantojot trauksmes cēlēja norādīto kontaktinformāciju, un vienlaikus izskaidro likuma prasības par dokumenta juridisko spēku.

Prasība par parakstu neattiecas uz ziņojumiem, kas iesniegti, autentificējoties vienotajā valsts un pašvaldību pakalpojumu portālā www.latvija.lv, tostarp e-adresē, vai tīmekļvietnē www.trauksmescelejs.lv.

Iesnieguma pārreģistrēšana par trauksmes cēlēja ziņojumu

Trauksmes celšanas likums paredz iestādei iespēju privātpersonas iesniegumu, kas nav noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums, bet pēc būtības atbilst likumā noteiktajām trauksmes celšanas pazīmēm, atzīt par trauksmes cēlēja ziņojumu (6. panta piektā daļa). Šādi rīkojas, ja ir pašas personas skaidri izteikta griba vai pati institūcija konstatē, ka iesniegums pirmšķietami atbilst trauksmes cēlēja ziņojuma pazīmēm. Šādā gadījumā institūcija ierosina atzīt iesniegumu par trauksmes cēlēja ziņojumu.

Šādam iesniegumam, kas sākotnēji reģistrēts kā privātpersonas iesniegums, bet par kuru tiek secināts, ka tā ir trauksmes celšana, izdara atbilstošu atzīmi

iesniegumu reģistrā un atkārtoti reģistrē saskaņā ar kārtību, kādā trauksmes cēlēju ziņojumi tiek reģistrēti institūcijā.

8. Atbilstība trauksmes celšanas pazīmēm

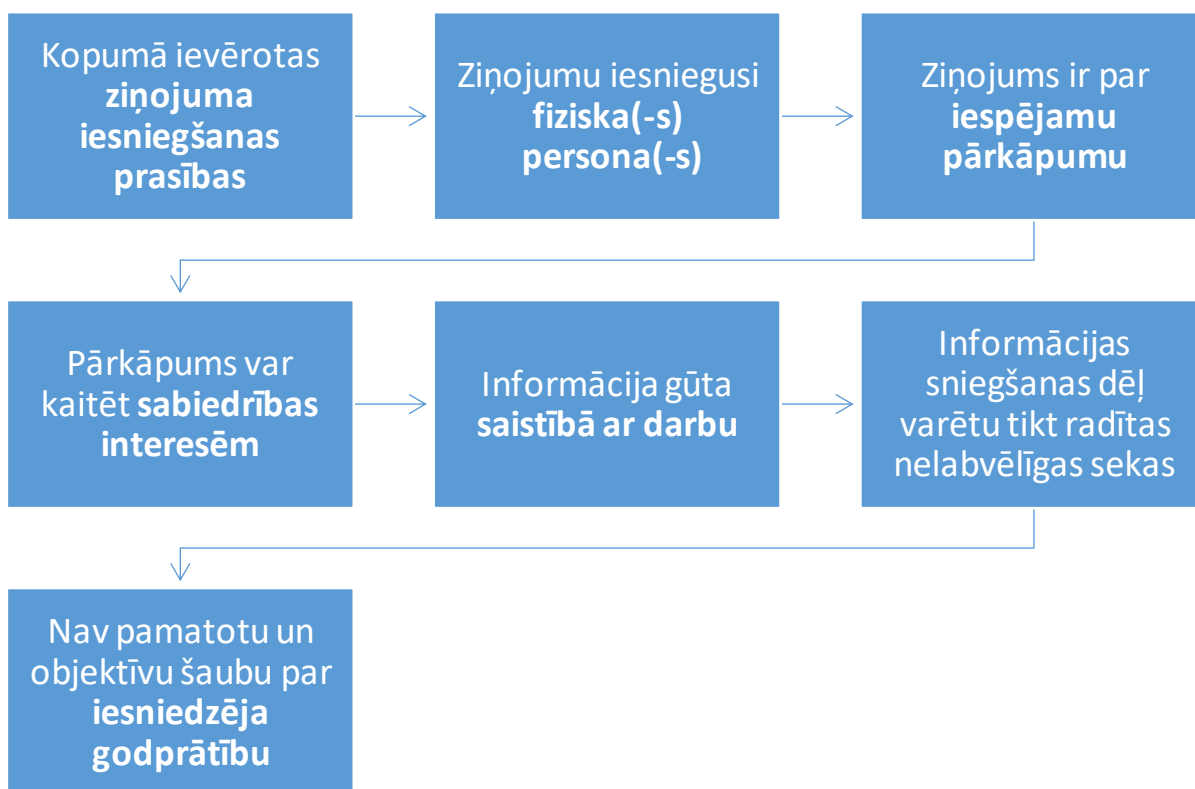
Saskaņā ar Trauksmes celšanas likumu trauksmes cēlējs ir ikviena **fiziska persona**, kura sniedz informāciju par **iespējamu pārkāpumu**, kas var kaitēt **sabiedrības interesēm**, ja persona šo informāciju **uzskata par patiesu** un tā gūta, veicot darba (amata, dienesta) pienākumus vai dibinot tiesiskās attiecības, kas **saistītas ar darba pienākumu veikšanu**, vai esot praksē (**tas ir, savā darba vidē**).

Savukārt par trauksmes celšanu nav uzskatāma:

- apzināti nepatiesu ziņu sniegšana;
- valsts noslēpumu saturošas informācijas izpaušana;
- ziņošana tikai par personīgu interešu aizskārumu;
- zvērināta advokāta un klienta, ārsta un pacienta saziņas konfidencialitātes pārkāpšana;
- tiesnešu apspriedes noslēpuma un neizpaužamu, slēgtajās tiesas sēdēs iegūtu ziņu izpaušana;
- informācijas izpaušana par speciālo izmeklēšanas darbību veikšanu, kā arī tās rezultātā iegūtu ziņu izpaušana;
- informācijas izpaušana par konsultēšanos ar darbinieku pārstāvjiem vai arodbiedrībām, kā arī darba koplīguma pusēm, ciktāl tiek skarta darba koplīguma noslēgšanai vai grozīšanai nepieciešamā informācija.

Katru reģistrēto ziņojumu iestādes atbildīgā persona saņemšanas secībā nekavējoties izskata un septiņu dienu laikā sākotnēji (pirmšķietami) izvērtē, vai ziņojumā ietvertā informācija liecina, ka tas ir trauksmes cēlēja ziņojums un atbilst trauksmes celšanas pazīmēm.

2. attēls. Trauksmes celšanas pazīmju kontrolsaraksts

Kontroljautājumi, lai izvērtētu ziņojuma atbilstību trauksmes celšanas pazīmēm

✓ Vai kopumā ir ievērotas ziņojuma noformēšanas un iesniegšanas prasības?

Trauksmes cēlējam ir saistošas Iesniegumu likuma 3. pantā noteiktās prasības.¹⁰ Tāpat iesniegumā norāda, ka tas ir trauksmes cēlēja ziņojums, vai izmanto trauksmes cēlēja ziņojuma veidlapu ([1. pielikums](#)).

Ja persona ir iesniegusi iesniegumu, nenorādot, ka tas ir trauksmes cēlēja ziņojums, tad līdz iesnieguma izskatīšanai pēc būtības persona var lūgt vai kompetentā institūcija var ierosināt šo iesniegumu atzīt par trauksmes cēlēja ziņojumu (likuma 6. panta piektā daļa).

¹⁰ Iesniegumu likuma 3. pants:

- (1) Iesniegumu iesniedz iestādei, kuras kompetencē ir izskatīt iesniegumu pilnībā vai kādā tā daļā.
- (2) Iesniegumā norādāmas ziņas par tā iesniedzēju (fiziskai personai – vārds un uzvārds, kā arī adrese un, ja nepieciešams, citas ziņas, kas palīdz sazināties ar iesniedzēju; juridiskai personai – nosaukums un juridiskā adrese).
- (3) Iesniegumu var iesniegt rakstveidā, elektroniskā veidā vai izteikt mutvārdos. Mutvārdos izteiktu iesniegumu, ja nepieciešams, privātpersonas klātbūtnē noformē rakstveidā un izsniedz tā kopiju iesniedzējam.
- (4) Iesniegumam, ja nepieciešams, pievieno dokumentu kopijas, kas atspoguļo iesniegumā minētos apstākļus.
- (5) Iesniegumu un atbildi reģistrācijas kārtību nosaka iestādes vadītājs.

Trauksmes cēlēja ziņojumā persona norāda tās rīcībā esošo informāciju saistībā ar pārkāpumu, tostarp:

- pārkāpuma aprakstu, minot konkrētus faktus;
- pārkāpuma izdarīšanā iesaistītās fiziskās vai juridiskās personas;
- vai informācija par pārkāpumu gūta saistībā ar darbu;
- vai par šo pārkāpumu jau ir ziņots iepriekš.

Šīs prasības izriet no Trauksmes celšanas likuma, tomēr trauksmes celšanas veidlapā persona tiek lūgta norādīt arī citas ziņas, bet šādas informācijas trūkums nevar būt par pamatu iesnieguma (ziņojuma) neizskatīšanai.

Trauksmes celšanas likums neparedz iespēju trauksmes cēlēja ziņojumu iesniegt anonīmi, proti, apzināti (pēc brīvas gribas) neatklāt savu identitāti, jo personai radītu kaitīgu seku gadījumā nav iespējams nodrošināt viņas aizsardzību.

Tomēr arī anonīmu iesniegumu izskatīšana var veicināt iespējamo pārkāpumu novēršanu. Anonīmu iesniegumu izskatīšana būtu jāveic, ja iesniegumā minētā informācija ir pietiekama, lai izskatītu konkrēto gadījumu. Bet, lai persona saņemtu Trauksmes celšanas likumā paredzētās aizsardzības garantijas, ir jānorāda ziņas par iesniedzēju.

Dažkārt, arī nenorādot vārdu, ir viegli saprast, kurš darba kolektīvā cēlis trauksmi. Ja saņemts anonīms iesniegums un anonīmais iesniedzējs vēlāk tiek identificēts, viņam ir nodrošināmas visas Trauksmes celšanas likumā paredzētās aizsardzības garantijas.

Vienlaikus var būt situācija, kad persona neuzmanības vai tehnisku iemeslu dēļ iesniedz neparakstītu iesniegumu (vai nezina, ka paraksts ir obligāta prasība). Šādā gadījumā paraksta neesība uz iesnieguma nav pamats uzskatīt, ka iesniegums ir anonīms. Institūcija šādā gadījumā sazinās ar personu un lūdz parakstīt iesniegumu (skatīt arī sadaļu "[Rīcība, ja saņemts trauksmes cēlēja ziņojums bez paraksta](#)").

✓ Vai trauksmes cēlēja ziņojumu iesniegusi fiziska persona?

Trauksmes cēlēja ziņojumu var iesniegt tikai fiziska persona – ikviena persona, kas nodarbināta privātā vai publiskā sektorā. Trauksmes celšanas likuma izpratnē trauksmes cēlēja ziņojumu nevar iesniegt juridiska persona.¹¹

Vienu trauksmes cēlēja ziņojumu var iesniegt vairākas fiziskas personas, ja katra no tām pati guvusi informāciju par iespējamo pārkāpumu un ceļ trauksmi kopīgi, balstoties savā personīgajā pieredzē (piemēram, kāda konkrēta darbība tiek veikta pret vairākām personām un tās kopīgi par to ziņo, darba kolektīvā

¹¹ Juridiskā persona var celt trauksmi, par pārkāpumu ziņojot Iesniegumu likumā noteiktajā kārtībā.

vairākas personas novēro vienu pārkāpumu). Katra fiziskā persona norāda savu vārdu, uzvārdu, adresi un paraksta iesniegumu.

✓ **Vai persona sniedz informāciju par iespējamu pārkāpumu?**

Saskaņā ar Trauksmes celšanas likumu pārkāpums ir noziedzīgs nodarījums, administratīvs pārkāpums vai cits tiesību normu pārkāpums (darbība vai bezdarbība), tostarp rīcība, kas ir pretēja tiesību akta mērķim, kā arī saistošu ētikas vai profesionālo normu pārkāpums (1. panta pirmās daļas 5. punkts). Līdz ar to šis termins ir ļoti plašs, un tas ietver gan tiesību normu, gan ētikas vai profesionālo normu pārkāpumu. Pārkāpums var būt iekšēju tiesību normu pārkāpums, neētiska rīcība, kā arī profesijā, jomā vai nozarē apstiprinātu standartu pārkāpums, likumu, Ministru kabineta izdotu tiesību aktu, pašvaldību saistošo noteikumu, Eiropas Savienības regulu un direktīvu, Latvijai saistošu starptautisku dokumentu un citu saistošu priekšrakstu pārkāpums.

Pārkāpums ir noticis, notiek vai var notikt. Proti, informāciju var sniegt arī par iespējamā pārkāpuma plānošanu un organizēšanu, kā arī par notiekošu vai jau notikušu iespējamu pārkāpumu.

Trauksmes cēlētājs pauž savas bažas vai aizdomas, taču uz viņu negulstas visu pierādījumu iegūšanas slogs, jo personai, kas vēlas celt trauksmi, var nebūt juridisku zināšanu, lai izvērtētu, kā kvalificēt novēroto darbību, bet var būt pietiekams pamats uzskatīt, ka šo darbību ir svarīgi novērst, jo tā radījusi, rada vai var radīt kādu apdraudējumu.

Trauksmes celšanas likumā ir minēti iespējamie pārkāpumi,¹² par kuriem var celt trauksmi, taču likumā ietvertais uzskaitījums nav izsmeltošs.

✓ **Vai informācija gūta, veicot darba pienākumus vai dibinot tiesiskās attiecības, kas saistītas ar darba pienākumu veikšanu, vai esot praksē?**

Trauksmi ceļ, sniedzot informāciju, kas gūta saistībā ar trauksmes cēlēja profesionālo darbību, ar viņa darba pienākumu veikšanu. Trauksmes celšanas

¹² Trauksmes celšanas likuma 3. panta pirmā daļa: Trauksmes cēlētājs ir tiesīgs celt trauksmi par jebkuru pārkāpumu, kas kaitē sabiedrības interesēm, īpaši par pārkāpumiem šādās jomās: 1) amatpersonu bezdarbība, nolaidība, dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana vai cita prettiesiska darbība; 2) korupcija, kā arī politisko organizāciju (partiju) un to apvienību finansēšanas noteikumu un priekšvēlēšanu aģitācijas ierobežojumu pārkāpumi; 3) publiskas personas finanšu līdzekļu vai mantas izšķērdēšana; 4) izvairīšanās no nodokļu samaksas; 5) sabiedrības veselības apdraudējums; 6) pārtikas drošības apdraudējums; 7) būvniecības drošības apdraudējums; 8) vides drošības apdraudējums, tostarp rīcība, kas ietekmē klimata pārmaiņas; 9) pretraidīcijas aizsardzība un kodoldrošība; 10) darba drošības apdraudējums; 11) sabiedriskās kārtības apdraudējums; 12) cilvēktiesību pārkāpumi; 13) pārkāpumi publisko iepirkumu un publiskās un privātās partnerības jomā; 14) pārkāpumi finanšu un kapitāla tirgus sektorā, tostarp krāpšana un cita nelikumīga rīcība, kas apdraud Eiropas Savienības finanšu intereses; 15) nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana; 16) konkurences tiesību un komercdarbības atbalsta noteikumu pārkāpumi; 17) pārkāpumi preču un pakalpojumu sniegšanas jomā, tostarp saistībā ar drošību un atbilstību; 18) pārkāpumi transporta drošībā; 19) pārkāpumi saistībā ar iekšējo tirgu; 20) pārkāpumi dzīvnieku labturības jomā; 21) patērētāju tiesību aizsardzība; 22) privātās dzīves un personas datu aizsardzība un tīkla un informācijas sistēmu drošība.

likumā ir ietverta legāļdefinīcija, ka darba pienākumu veikšana ir noteikta darba, tostarp brīvprātīgā darba, profesionālo vai amata (dienesta) pienākumu veikšana vai pakalpojumu sniegšana (likuma 1. panta pirmās daļas 2. punkts). Norādāms, ka informāciju var sniegt arī personas, kurām darba tiesiskās (amata, dienesta) attiecības ir beigušās, bet tās šo informāciju guvušas, veicot darba (amata) pienākumus.

Tas ietver darba pienākumu pildīšanu vai darba attiecību dibināšanu gan publiskajā, gan privātajā sektorā. Informācija var būt gūta, personai esot darba tiesiskajās attiecībās publiskajā sektorā, valsts civildienestā, citā valsts dienestā vai citā veidā pildot amata pienākumus kādā izpildvaras, tiesu varas vai likumdevējvaras institūcijā, vai pašvaldībā, vai esot Saeimas vai pašvaldības vēlētai amatpersonai, militārpersonai, personai ar speciālo dienesta pakāpi u. tml. Informācija var būt gūta, personai esot darba tiesiskajās attiecībās un strādājot privātajā sektorā, privāto tiesību juridiskajā personā (tostarp publiskās personas kapitālsabiedrībā), esot darbiniekam vai ieņemot amatu pārvaldes struktūrās (valde, padome), pildot uzņēmuma, autoratlīdzības vai pilnvarojuma līgumu, veicot kādas komisijas locekļa pienākumus, sniedzot pakalpojumu, veicot brīvprātīgo vai prakses darbu.

Trauksmes cēlējs ziņo par kādu rīcību, kuru novēro, esot savas darba vides "iekšienē". Trauksmes cēlējam ir profesionāla izpratne un zināšanas, kas palīdz saprast, ka notiekošais var radīt kaitējumu.

Trauksmes cēlējs ziņo par rīcību, kuru novērojis saistībā ar darbu (ar darbu saistītā kontekstā). Darba situācijas var būt visdažādākās. Katrs gadījums vērtējams individuāli. Vērtējumā ievēro principu – persona sniegtās ziņas guvusi saistībā ar darba veikšanu, nevis kā privātpersona.

Nav būtiski, vai informācija gūta, fiziski atrodoties darbavietā vai esot ārpus tās. Piemēram, informāciju var iegūt, pildot kādu līgumu, bet neatrodoties ne pie vienas no līgumslēdzēju pusēm (piemēram, personai ir līgums par pakalpojumu sniegšanu ar vienu valsts iestādi, kuru izpilda citā iestādē).

✓ **Vai informācijas sniegšanas dēļ varētu tikt radītas nelabvēlīgas sekas?**

Jebkura ziņošana par pārkāpumu saistībā ar darbu var radīt nelabvēlīgas sekas, tai skaitā Trauksmes celšanas likuma 13. pantā minētās ar trauksmes celšanu saistītās nelabvēlīgās sekas.

✓ **Vai iespējamais pārkāpums var kaitēt sabiedrības interesēm?**

Trauksmi ceļ sabiedrības interesēs, ar to saprotot, ka iespējamais pārkāpums apdraud kādas noteiktas sabiedrības intereses vai grupu, proti, trauksmes cēlējs nav tikai personīgi ieinteresēts, bet viņš var būt arī daļa no apdraudētās sabiedrības grupas. Tas nozīmē, ka trauksme tiek celta gadījumā, ja

noticis vai var notikt kāds sabiedriski nozīmīgs pārkāpums, kura dēļ ir vai var tikt apdraudētas kādas sabiedrības intereses vai sabiedrības daļa (vai kāda darbība, ja tā notiktu, varētu izraisīt pārkāpumu).

Sabiedrības intereses ietver Latvijas normatīvo (tiesību) aktu pārkāpumus, Eiropas Savienības tiesību aktu, kas norādīti Direktīvā, pārkāpumus.¹³ Sabiedrības intereses ir gan normatīvajos (tiesību) aktos iekļauto normu (priekšrakstu) pārkāpumi neatkarīgi, vai tie ir krimināli, administratīvi vai citā veidā sodāmi, gan arī rīcība, kas ir pretēja normatīvo (tiesību) aktu mērķim.

Sabiedrības daļa var būt, piemēram, uzņēmums, uzņēmuma darbinieki, iestāde, pilsēta, pensionāri, lauksaimnieki, bērni, iedzīvotāji, kas dzīvo noteiktā teritorijā, kā arī citas grupas. Arī pats iesniedzējs var būt daļa no skartās sabiedrības grupas. Piemēram, uzņēmumā ražotie produkti apdraud veselību, uzņēmuma darbības rezultātā tiek piesārņota daba, būvniecības uzņēmumā darbinieks novēro tādu būvniecības norisi, kas apdraud cilvēka dzīvību, u. tml.

Rīcība, kuras galvenais motīvs ir personīga sūdzība, personīgas nesaskaņas vai kāda personīga, tostarp materiāla labuma gūšana, nav trauksmes celšana. Proti, saskaņā ar Trauksmes celšanas likumu **ziņošana tikai par personīgu interešu aizskārumu nav uzskatāma par trauksmes celšanu** (likuma 3. panta trešās daļas 3. punkts). Līdz ar to par trauksmes celšanu nav uzskatāma informācijas sniegšana, piemēram, par kaimiņu attiecībām, par personīgu strīdu ar darba devēju u. tml.

✓ Vai persona sniegto informāciju uzskata par patiesu?

Ņemot vērā trauksmes celšanas mērķi, trauksmes cēlējs atbildīgi un godprātīgi izvērtē informāciju, kuru tas norāda ziņojumā, un, cik iespējams, pārliecinās, ka sniegtā informācija ir patiesa.

Trauksmes cēlēja ziņojums jāuzskata par tādu, kas sniegts labā ticībā, ja vien nav pierādījumu, kas liktu to apšaubīt. Piemēram, ir pamatotas aizdomas, ka personas sniegtās informācijas pamatā ir personīgs aizvainojums, naids vai cerība saņemt personīgu labumu, tostarp finansiālu guvumu, vai norādīta pretrunīga informācija, vai ir kādi citi apstākļi, kas liecina par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu.

Vienlaikus jānorāda, ka personai, kura vēlas celt trauksmi, var nebūt nepieciešamo zināšanu, piemēram, juridisko zināšanu, lai izvērtētu, kā kvalificēt novēroto darbību, vai tas ir vai nav kādas noteiktas normas pārkāpums, bet var būt pietiekams pamats uzskatīt, ka šo darbību ir svarīgi novērst, jo tā radījusi, rada

¹³ Par Direktīvā norādītajiem Eiropas Savienības tiesību aktiem plašāka informācija pieejama: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/12526/download>

vai var radīt kādu apdraudējumu. Tādējādi pastāv iespēja, ka trauksmes cēlējs var labticīgi kļūdīties un pārbaudes rezultātā pārkāpums netiek atklāts.

Ja trauksmes cēlēja ziņojumā apzināti sniegta nepatiesa (melīga) informācija, tad tā nav trauksmes celšana un šādai personai nepiešķir nekādas aizsardzības garantijas, un par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu viņu var saukt pie likumā noteiktās atbildības.

Trauksmes cēlējs nezaudē tiesības uz trauksmes cēlēja statusu vai uz trauksmes cēlēja aizsardzību tikai tāpēc, ka viņš kļūdījies, proti, pārbaudot iesniegto informāciju, netiek rasts apstiprinājums, ka pārkāpums ir noticis.¹⁴ Šī pieeja atrodama arī Direktīvā: "Aizsardzība netiek zaudēta, ja ziņojošā persona cilvēcīgas kļūdas dēļ ir ziņojusi neprecīzu informāciju par pārkāpumiem. Tāpat ziņojošām personām vajadzētu būt tiesībām uz šajā direktīvā paredzēto aizsardzību, ja tām ir saprātīgi iemesli domāt, ka paziņotā informācija ietilpst tās darbības jomā. Motīviem, kuru dēļ ziņojošā persona sniedz ziņojumu, nevajadzētu būt svarīgiem, pieņemot lēmumu par to, vai personai būtu jāsaņem aizsardzība."

Atbildības trauksmes celšanai izvērtējuma norise

Iesnieguma atbildību trauksmes celšanas pazīmēm izvērtē un lēmumu pieņem atbilstoši Trauksmes celšanas likumam un institūcijas iekšējiem normatīvajiem aktiem (*ja tādi ir*) par trauksmes cēlēju ziņojumu izvērtēšanas un izskatīšanas procesu attiecīgajā institūcijā.

Pēc norādīto trauksmes celšanas pazīmju izvērtēšanas institūcijā noteiktā atbildīgā amatpersona (skat. [4. nodaļu](#)) pieņem lēmumu par iesnieguma atzīšanu par trauksmes cēlēja ziņojumu.

Ziņojuma izvērtēšanā ieteicama atbildības dalīšana jeb "četrus acu princips", kur pazīmes izvērtē viena persona, bet izvērtējumu caurskata vēl cita iesaistītā persona, piemēram, trauksmes cēlēja ziņojuma pazīmes izvērtē atbildīgā persona, kas nodrošina trauksmes cēlēju ziņojumu reģistrāciju, bet lēmuma pamatojumu caurskata persona, kura ir tiesīga parakstīt lēmumu par iesnieguma atzīšanu par trauksmes cēlēja ziņojumu (institūcijai piemērotākā rīcības modeļa izveide un atbildīgo personu noteikšana ir institūcijas kompetencē, skat. [4. nodaļu](#)). Tas nodrošina daudz lielākas iespējas, ka tiek identificētas un novērstas neuzmanības kļūdas vai novērsti iespējamie interešu konflikti.

¹⁴ Eiropas Padomes 2014. gada 30. aprīļa rekomendācija CM/Rec(2014)7 "Trauksmes cēlēju aizsardzība" (22. princips).

9. Rīcība, ja sniegtā informācija neatbilst trauksmes celšanai

Svarīgi lietderīgi un efektīvi izmantot iestādes resursus trauksmes celšanas jomā un veltīt uzmanību sabiedriski nozīmīgiem pārkāpumiem Trauksmes celšanas likuma izpratnē.

Piemēram, Trauksmes celšanas likuma izpratnē šādi gadījumi nav trauksmes celšana: informāciju sniedz juridiskā persona, anonīmi ziņojumi, informācija nav gūta iesniedzēja darba vidē, bet, piemēram, saistīta ar iestādes apmeklējumu, uzņēmumā iegādātiem produktiem, iedzīvotāja novērojumiem dzīvesvietā, informācija ir par darbinieka un darba devēja domstarpībām, informācija skar tikai pašu iesniedzēju, tiek atstāstīts citas personas stāstītais.

Vienlaikus jāņem vērā, ka, ceļot trauksmi, iesniedzējs paļaujas uz aizsardzības garantijām, īpaši uz savas identitātes neizpaušanu.

Ja iesniegtā informācija acīmredzami un neapstrīdami liecina, ka iesniedzējs nav atzīstams par trauksmes cēlēju, iesniedzējam to paziņo, norādot pamatojumu, un informē par turpmāko rīcību ar iesniegumu.

Institūcija, lemjot par turpmāko rīcību ar šādu iesniegumu, izvērtē katru gadījumu individuāli.

Ja nolemj turpināt skatīt kā iesniegumu vai pārsūtīt to citai institūcijai, norāda, ka tas tika iesniegts kā trauksmes cēlēja ziņojums un nepieciešams nodrošināt ziņotāja identitātes aizsardzību.

Institūcija ņem vērā iesniegumā norādītās ziņas pēc būtības (pārkāpuma veidu un raksturu) un diskriminējošu vai citu netaisnīgu darbību iespējamību attiecībā pret iesniedzēju, tāpēc ka ir sniegta šī informācija.

Institūcija iesniedzēju informē par turpmāk veicamajām darbībām saistībā ar viņa iesniegumu, ja tas neatbilst trauksmes celšanas prasībām, ja iespējams, sniedz ieteikumus, kur vērsties, vai, piemēram, informē par pārsūtīšanu policijai vai citai tiesībaizsardzības iestādei vai par pārbaudes uzsākšanu.

Iesniegumu nepārsūta, ja tas nav lietderīgi, piemēram, minētais pārkāpums ir novērots sadzīvē, persona norāda, ka nevēlas, lai iesniegums tiktu pārsūtīts, vai iesniegums jau ir nosūtīts kompetentajai institūcijai, kurai potenciāli to varētu pārsūtīt. Šādā gadījumā informē personu, ka iesniegums nav institūcijas kompetencē un tā šo iesniegumu nevienam nepārsūtīs, un, ja iespējams, norāda institūciju, kurā persona var vērsties tās norādītā jautājuma risināšanai.

Piemēram, iesniegumu var reģistrēt kā privātpersonas iesniegumu un nodot to turpmākai izskatīšanai (norādīto ziņu pārbaudei). Ziņojumā norādīto informāciju var nodot par jautājumu atbildīgajam darbiniekam. Iesniegumu (visu

vai kādu tā daļu) var pārsūtīt citai institūcijai, aicinot reaģēt uz norādītajiem faktiem. Institūcija var arī pieņemt lēmumu par iesniegtās informācijas pieņemšanu zināšanai. Iesniegumā sniegtā informācija var būt noderīga esošā, saturiski līdzīgā lietā vai darbības virzienā.

Ja iesniegumu turpmāk izskata, piemēram, saskaņā ar Administratīvā procesa likumu, tad tā izskatīšanas termiņu skaita no dienas, kad iesniegums saņemts iestādē. Tas pats attiecas arī uz citiem likumiem, kuros noteikti iesnieguma izskatīšanas termiņi.

Ja iesniegums netiek atzīts par trauksmes cēlēja ziņojumu, institūcija reģistrā, kur reģistrēts iesniegums, piezīmēs vai citā veidā izdara atzīmi par to, ka iesniegums sākotnēji tika pieteikts kā trauksmes cēlēja ziņojums, bet par tādu netika atzīts. Šī atzīme institūcijai būs nepieciešama, lai par noteiktu laikposmu apkopotu datus par tiem ziņojumiem, kuri kā trauksmes celšanas ziņojumi tika saņemti, bet netika par tādiem atzīti un lai institūcija varētu apkopot informāciju par to, kāda bija šo iesniegumu virzība.

10. Sazināšanās neprecizitāšu novēršanai vai papildu informācijas gūšanai

Trauksmes celšanas likums nenosaka procesuālo kārtību, kā sazināties ar iesniedzēju, lai lūgtu papildu informāciju. Ņemot vērā labas pārvaldības principu un Trauksmes celšanas likuma mērķi, kompetentā institūcija, ja tas ir objektīvi iespējams un trūkumi iesniegumā acīmredzami varētu būt radušies neuzmanības dēļ, noteiktā termiņā sazinās ar personu, lūdzot iesniegt papildu informāciju vai precizēt ziņojumu (persona ziņojumā ir norādījusi veidu, kā ar viņu var sazināties).

Kompetentās institūcijas rīcībai šādā situācijā jābūt samērīgai un vērstai uz Trauksmes celšanas likuma mērķa sasniegšanu. Vienlaikus ir svarīgi lietderīgi un efektīvi izmantot institūcijas resursus.

Saņemot iesniegumu, kas noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums, var sazināties ar iesniedzēju, lai novērstu ar ziņojuma noformēšanu un iesniegšanu saistītās problēmas.

Var būt gadījumi, kad iesniedzējs neuzmanības vai tehnisku iemeslu dēļ nav ievērojis kādu prasību. Piemēram, saņemtais ziņojums nav parakstīts. Šāda situācija ir iespējama, piemēram, ar elektroniski iesniegtu ziņojumu. Sūtot ziņojumu e-pastā, iesniedzējs to nevar parakstīt, ja viņam nav izveidots e-paraksts. Vienlaikus ir nepieciešams izpildīt prasību par iesnieguma parakstīšanu, lai kompetentā institūcija varētu izvērtēt un pieņemt lēmumu par iesnieguma atzīšanu par trauksmes cēlēja ziņojumu (skat. arī sadaļu "[Rīcība, ja saņemts trauksmes cēlēja ziņojums bez paraksta](#)").

Ziņojuma izskatīšanas laikā var sazināties ar trauksmes cēlēju, lai gūtu papildu informāciju, kas var būt nepieciešama vai noderīga ziņojuma izskatīšanā.

Ja tas ir objektīvi nepieciešams, piemēram, lai izvērtētu, vai tā ir trauksmes celšana, vai lai nodrošinātu trauksmes cēlēja aizsardzību, var sazināties ar iesniedzēju, lai noskaidrotu personas datus, kas ļauj to nepārprotami identificēt, vai, piemēram, ziņojuma saistību ar darba vidi (var lūgt personas kodu, precizēt dzīvesvietas adresi, noskaidrot amatu vai lūgt citu precizējošu informāciju par saistību ar darba vidi u. tml.).

SVARĪGI. Saziņai ar iesniedzēju (trauksmes cēlēju) izmanto norādīto kontaktinformāciju, pirms tam izvērtējot riskus. Saziņa ar iesniedzēju, kurš sniedzis informāciju par pārkāpumu darbavietā, izmantojot viņa darbavietas kontaktus, ir riskanta un nevēlama, tā ir pieļaujama tikai ar šīs personas piekrišanu.

11. Lēmuma par iesnieguma atzīšanu par trauksmes cēlēja ziņojumu nosūtīšana

Triju dienu laikā pēc tam, kad pieņemts lēmums atzīt vai neatzīt iesniegumu par trauksmes cēlēja ziņojumu, iesniedzēju par to informē, nosūtot viņam atbildes vēstuli (skat. atbildes vēstuli paraugus [2. pielikumā](#)).

Atbildes vēstuli ziņojuma iesniedzējam paraksta amatpersona, kurai institūcijā deleģētas šādas tiesības, vai iestādes vadītājs.

Lēmuma tiesiskā daba

Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2021. gada 1. jūlija rīcības sēdes lēmumā lietā Nr. SKA-1040/2021 norādīts:

"Trauksmes celšanas likums neparedz apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas kārtību gadījumā, ja personas iesniegums nav atzīts par trauksmes cēlēja ziņojumu, un neparedz arī piešķirt personai trauksmes cēlēja statusu. Tas tā ir tāpēc, ka trauksmes cēlēja institūta būtība ir informēt par darba vidē novērotu iespējamu pārkāpumu, kas skar sabiedrības intereses, ar mērķi to laikus pamanīt un novērst.

Trauksmes cēlēja institūts ir vērsts primāri uz sabiedrības tiesisko interešu aizsardzību. Proti, nevienai personai nav subjektīvo tiesību prasīt, lai tiktu ierosināta lieta par pārkāpumu, par kuru tā ziņojusi kā trauksmes cēlējs, vai prasīt, lai kāda persona tiktu saukta pie atbildības.

Trauksmes cēlēja ziņojums ir impulss, kas var būt pamats krimināllietas, civillietas, administratīvo pārkāpumu lietas vai kādas citas pārbaudes uzsākšanai. Pats ziņotājs tālākajā – uz viņa ziņojuma pamata uzsāktajā – procesā, ja tāds tiek uzsākts, pēc būtības netiek iesaistīts, taču līdz ar iesnieguma atzīšanu par trauksmes cēlēja ziņojumu, iesniedzējam ir tiesības uz trauksmes cēlēja un viņa radnieku aizsardzības garantijām. Uz trauksmes cēlēja ziņojuma pamata

uzsāktais process nerada tiesiskas sekas pašam trauksmes cēlējam, bet gan personai vai institūcijai, uz kuras iespējamo pārkāpumu trauksmes celšanas ziņojumā tiek norādīts."

12. Pseudonimizācija

Pseudonimizāciju veic pēc tam, kad personas iesniegums atzīts par trauksmes cēlēja ziņojumu. Vienlaikus ir pieļaujams veikt pseudonimizāciju jau iesnieguma sākotnējās izvērtēšanas laikā pirms tā atzīšanas par trauksmes cēlēja ziņojumu, kolīdz gūta pārliecība, ka tā, visticamāk, ir trauksmes celšana vai iesniedzējam ir augsts nelabvēlīgo seku risks.

Līdz pseudonimizācijai iesniedzēja identitāti aizsargā atbilstoši ierobežotas pieejamības informācijas statusam.

Pseudonimizāciju var neveikt, ja:

- trauksmes cēlētājam kompetentajai institūcijai ir jau atklājis savu identitāti līdzīgā lietā;
- trauksme celta publiski;
- persona publiski atklājusi savu identitāti.

Trauksmes celšanas likuma 6. panta piektajā daļā paredzētajos gadījumos, ja fiziskās vai juridiskās personas (ja kā iesniedzējs tiek norādīta fiziskā persona) iesniegumu atzīst par trauksmes cēlēja ziņojumu, šo iesniegumu, cik iespējams operatīvi, pārreģistrē kā trauksmes cēlēja (attiecīgās paraksttiesīgās personas) ziņojumu un pseudonimizē.

Pseudonimizācija¹⁵ ir personas datu apstrāde, ko veic tādā veidā, **lai personas datus vairs nebūtu iespējams saistīt ar konkrēto datu subjektu.** Informācija, kas ļautu šo personu atpazīt, tiek turēta **atsevišķi**, kā arī tiek veikti tehniski un organizatoriski pasākumi, lai personas dati netiktu sasaistīti ar identificētu vai identificējamu fizisko personu.

Pseudonimizācijas mērķis ir identitātes maskēšana, piemēram, cita – izdomāta (neīsta) – vārda, numura, identifikatora piešķiršana personai.

Likuma izpratnē pseudonimizācijas mērķis ir pasargāt trauksmes cēlēju no nelabvēlīgām sekām, kuras viņam, viņa radniekiem vai saistītajai personai var radīt tie, par kuriem viņš ir sniedzis informāciju, piemēram, darba devējs, kolēģi vai citas personas.

Vislielākais nelabvēlīgu seku rašanās risks ir gadījumā, ja trauksmes cēlētājs izmanto iekšējo trauksmes celšanas sistēmu, jo tad informācijas neatļautas izpaušanas gadījumā persona nepastarpināti atrodas ar iestādi attiecībās "viens

¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regulas (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) 4. panta 5. punkts.

pret vienu" un viņai nav "aizsargbarjeras" citas kompetentas institūcijas vai Trauksmes cēlēju kontaktpunkta veidā. Tāpēc no ziņotāja aizsardzības un no trauksmes celšanas mehānisma uzticamības viedokļa pseidonimizācija ir būtisks elements, īpaši attiecībā uz iekšēji saņemtiem ziņojumiem.

Ziņojuma oriģināls, pseidonimizētā datne, to kopijas vai lietas izskatīšanas materiāli jāglabā tā, lai institūcijā informācija būtu pieejama tikai par trauksmes celšanu un par konkrētās lietas izskatīšanu atbildīgajām personām. Institūcija un atbildīgās personas veic visus iespējamus pasākumus, lai par šo trauksmes celšanas gadījumu neuzzina personas, kas varētu trauksmes cēlējam, viņa radniekiem vai saistītajai personai radīt nelabvēlīgas sekas.

Apzīmējuma izvēle trauksmes cēlēja pseidonimizācijai

Trauksmes cēlēja pseidonimizācijai var izvēlēties, piemēram, 3–5 ciparu un burtu kombināciju. Šī kombinācija, attiecīgi mainot kārtas skaitli, turpmāk var tikt izmantota arī pārējo trauksmes cēlēju pseidonimizācijas procesā.

Lai trauksmes cēlējam nodrošinātu pienācīgu aizsardzību, rūpīgi jāizlasa viss ziņojums un tam pievienotie dokumenti, pārlicinoties, kādus personas datus un citu informāciju tie satur, pēc kuras ziņojumu iesniegusī persona būtu nepārprotami identificējama (piemēram, informāciju par iesniedzēja amatu, vecumu, dzimumu, nodarbinātības ilgumu).

Katrs gadījums jāvērtē individuāli, lai personas aizsardzībai nepieciešamās darbības dokumentu apstrādē samērotu ar šai apstrādei nepieciešamajiem administratīvajiem resursiem un izmantotu tos lietderīgi.

Piemēram, amata/statusa norāde lielā iestādē/uzņēmumā, kurā ir daudz nodarbināto ar vienādu amatu/statusu, personas identificēšanu padara ļoti mazticamu atšķirībā no mazas iestādes/uzņēmuma, kur šādu nodarbināto skaits nav liels un personu var viegli identificēt. Taču noteiktos gadījumos apstākļi, ka persona strādā lielā iestādē/uzņēmumā nevar būt noteicošais kritērijs, lai neveiktu pseidonimizāciju, jo pēc iesniegumā norādītajiem apstākļiem un kritērijiem, kas raksturo konkrēto personu, piemēram, nodarbinātība konkrētā departamentā u. tml., ir iespējams identificēt personu.

Atbildīgā persona, pirmkārt, izvērtē ziņojumu un tam pievienotos dokumentus, lai identificētu aizklājamo informāciju, un, otrkārt, nomaskē šo informāciju. To var darīt elektroniskā formā jaunā datnē vai izdrukātajā ziņojumā (ja ziņojums iesniegts papīra formā, – ziņojuma kopijā), aizkrāsojot personas datus (vārdu, uzvārdu, citu informāciju, kura ļauj personu identificēt, – skatīt definīciju "personas dati") un to vietā ierakstot izvēlēto pseidonīmu.

Pseidonimizēta trauksmes cēlēja ziņojuma piemērs

Aijas Liepiņas trauksmes cēlēja ziņojums	Trauksmes cēlēja TC 43 ziņojums
--	---------------------------------

Mani sauc Aija Liepiņa. Es rakstu par mūsu bērnu centru, aprūpes centru "Ziediņi". Es strādāju bērnu centrā jau 10 gadus. Es esmu medmāsa. Pie mums dzīvo daudz bērnu, ap 50. Es strādāju 2. nodaļā. Pēdējos trīs–četrus mēnešus pret bērniem neizturas labi. Vakar [notikuma apraksts, personas fakti]. Pirms nedēļas bija šāds notikums [notikuma apraksts, personas fakti].

Nosūtu dažas fotogrāfijas, kur tas ir redzams, un nokopēju divus dokumentus.

Mana kontaktinformācija:
aija.l@gmail.com
Telefons 29123456

Mani sauc [redacted]. Es rakstu par mūsu bērnu centru, aprūpes centru "Ziediņi". Es strādāju bērnu centrā jau [redacted] gadus. Es esmu [redacted]. Pie mums dzīvo daudz bērnu, ap 50. Es strādāju [redacted] nodaļā. Pēdējos trīs–četrus mēnešus pret bērniem neizturas labi. Vakar [notikuma apraksts, personas fakti]. Pirms nedēļas bija šāds notikums [notikuma apraksts, personas fakti].

Nosūtu dažas fotogrāfijas, kur tas ir redzams, un nokopēju divus dokumentus.

Mana kontaktinformācija:
[redacted]
Telefons [redacted]

Pseidonimizācijas procesa izpildes precizitāte ir ļoti būtiska arī tādēļ, ka ziņojuma apstrādē, lai taupītu administratīvos resursus, jāievēro princips "ar pirmo reizi izdarīts pareizi", t. i., lai turpmākajā darbā ar ziņojumu būtu izmantojams jau pirmajā reizē precīzi pseidonimizētais ziņojums.

Šādi apstrādātu ziņojumu un tam pievienotos dokumentus (ar pseidonimizētiem personas datiem) ar attiecīgu pazīmi (lai būtu iespējams atšķirt pseidonimizēto versiju) ievieto attiecīgajā institūcijas izveidotajā trauksmes cēlēja ziņojumu reģistrā.

Turpmākajam ziņojuma izvērtējumam tiek virzīta pseidonimizētā datne, un trauksmes cēlēja personas datus nodod tikai personām, kurām tie objektīvi nepieciešami ziņojuma vai uz tā pamata ierosinātas pārkāpuma lietas izskatīšanai.

Personas dati

Personas dati ir jebkura informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisko personu (datu subjektu). Identificējama fiziskā persona ir tāda, kuru var tieši vai netieši identificēt, jo īpaši, atsaucoties uz identifikatoru, piemēram, minētās personas vārdu, uzvārdu, identifikācijas numuru, atrašanās vietas datiem, tiešsaistes identifikatoru vai vienu vai vairākiem minētajai fiziskajai personai raksturīgiem fiziskās, fizioloģiskās, ģenētiskās, garīgās, ekonomiskās, kultūras vai sociālās identitātes faktoriem.¹⁶

Atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas praksē paustajām atziņām par personas datiem var tikt uzskatīti arī informācijas elementi, kas saistīti ar personas veikto profesionālo darbību.

¹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regula (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (Vispārīgā datu aizsardzības regula).

13. Trauksmes cēlēja ziņojums – ierobežotas pieejamības informācija

Trauksmes celšanas likuma 11. panta otrajā daļā trauksmes cēlēja ziņojumam un pievienotajiem dokumentiem noteikts ierobežotas pieejamības informācijas statuss.

Iesniegums, kas noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums, uzreiz jāreģistrē kā ierobežotas pieejamības dokuments.

Atbilstoši Trauksmes celšanas likumam ziņojumam visā tā aprites (tostarp glabāšanas) laikā nosaka ierobežotas pieejamības informācijas statusu. Institūcija nodrošina ziņojuma apriti, ieskaitot reģistrāciju, atbilstoši šim statusam. Uz ziņojuma nav jāizdara atsevišķas statusu apliecināšanas atzīmes, jo statuss ir noteikts ar Trauksmes celšanas likumu, nevis ar iestādes lēmumu.

Ja ziņojums vai tā pielikumi tiek izdrukāti vai ir iesniegti papīra formā, atbildīgajām personām ieteicams tos pārnēsāt un glabāt vāciņos ar atbilstošu norādi.

Gan Trauksmes celšanas likumā, gan Direktīvā ir paredzēts, ka trauksmes cēlēja ziņojums un ar tā izskatīšanu saistītie materiāli ir pieejami tikai par trauksmes celšanu atbildīgajām personām un personām, kuras ir pilnvarotas veikt trauksmes cēlēju ziņojumu saņemšanu un izskatīšanu.

14. Pārsūtīšana citai institūcijai

Ja pēc iepazīšanās ar iesniegumu, kas noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums, rodas pamats uzskatīt, ka iesniegumā minētās informācijas pārbaude nav institūcijas kompetencē un iesniegums pirmšķietami ir trauksmes celšana, institūcija, kas saņēmusi šādu iesniegumu, iespējami drīz, taču ne vēlāk kā septiņu dienu laikā to pārsūta attiecīgajai kompetentajai institūcijai pēc piekritības un informē par to arī trauksmes cēlēju. Šādā gadījumā norāda, ka iesniegums tika iesniegts kā trauksmes cēlēja ziņojums un nepieciešams nodrošināt ziņotāja identitātes aizsardzību.

Ziņojumu var pārsūtīt arī attiecīgajām Eiropas Savienības kompetentajām iestādēm, struktūrām, birojiem vai aģentūrām.

Trauksmes celšanas likuma prasība – nekavējoties uzsākt ziņojuma atbilstības izvērtēšanu – ir ietverta, lai nodrošinātu pēc iespējas ātrāku lēmuma pieņemšanu attiecībā uz iesniedzēju, sniedzot aizsardzības garantijas, un kompetentā institūcija varētu reaģēt iespējami ātri, ja, pamatojoties uz sniegto

informāciju, nepieciešama tūlītēja aktīva iestādes darbība iespējamā pārkāpuma novēršanai (piemēram, var notikt vai ir noticis vides piesārņojums, plānota kukuļa nodošana u. tml.).

Tāpat kā veicot jebkuras citas darbības ar iesniegumu, kas noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums, arī to pārsūtot nodrošina trauksmes cēlēja identitātes aizsardzību, jo iesnieguma pārsūtīšana var radīt apdraudējumu identitātes aizsardzībai.

Ja iesniegums nav institūcijas kompetencē un acīmredzami neatbilst trauksmes celšanas pazīmēm (iesniegusi juridiskā persona, informācija nav gūta darba vidē u. tml.), institūcija vērtē, vai ir lietderīgi pārsūtīt iesniegumu. Ja institūcija konstatē, ka to pārsūtīt nav lietderīgi, institūcija septiņu dienu laikā par to informē iesniedzēju, ja iespējams, norādot institūciju, kurā persona var vērsties ar iesniegumu.

Ja iespējamais trauksmes ziņojums saņemts papīra formā un tas pārsūtāms kompetentajai institūcijai, lai operatīvi reaģētu, saņēmējainstitūcija vispirms elektroniski pārsūta šī ziņojuma skenētu kopiju (uz attiecīgās institūcijas speciālo trauksmes celšanai izveidoto e-pasta adresi vai citā drošā veidā).

Trauksmes cēlēja ziņojuma oriģinālu glabā kompetentā institūcija, kura to atzinusi par trauksmes cēlēja ziņojumu un izskata pēc būtības. Ja kompetentajai institūcijai ziņojumu pārsūtījis Trauksmes cēlēju kontaktpunkts vai cita institūcija, tie pēc kompetentās institūcijas pieprasījuma nosūta ziņojuma oriģinālu, ja tas netika nosūtīts, pārsūtot ziņojumu. Ja vairākām institūcijām pārsūta papīra formā saņemtu ziņojumu, pirmajai nosūta oriģinālu, pārējām – skenētu kopiju.

Institūcija, kura pārsūta iespējamo trauksmes cēlēja ziņojumu kompetentajai institūcijai, fiksē saņemšanas un pārsūtīšanas datumu un institūciju, kurai tas ir pārsūtīts.

Ja notiek trauksmes cēlēja ziņojuma pārsūtīšana starp vairākām institūcijām, katrā kompetentajā institūcijā Trauksmes celšanas likumā noteiktā termiņa tecējums sākas no dienas, kad trauksmes cēlēja ziņojums tajā ir saņemts. Tādējādi personai, kura sniegusi ziņojumu, ir jārēķinās, ka izskatīšanas termiņš būs ilgāks, jo tā savu ziņojumu nav iesniegusi uzreiz kompetentajā institūcijā.

Lēmumu par iesnieguma atbilstību trauksmes cēlēja ziņojumam pieņem, ziņojumu pseidonimizē un izskata tā institūcija, kurai ziņojums ir piekritīgs (kompetentā institūcija).

Kompetentā institūcija vislabāk pārzina konkrēto jautājumu un visprecīzāk var konstatēt, kādu informāciju (personas datus) nepieciešams pseidonimizēt.

Institūcija, kas pārsūta iesniegumu pēc piekritības, par to informē iesniedzēju (vēstules paraugs [2. pielikumā](#)) un norāda pārsūtīšanas laiku, kompetento institūciju un, ja iespējams, kontaktpersonu.¹⁷

Lai iesniedzēju informētu par ziņojuma pārsūtīšanu, saziņai izmanto viņa norādīto kontaktinformāciju (piemēram, veidlapas sadaļā "Ziņas par iesniedzēju" norādīto e-pastu, telefonu, pasta adresi) vai citu iespējami drošāko un efektīvāko saziņas veidu (kanālu).

Ziņojumu pārsūta attiecīgās kompetentās institūcijas kontaktpersonai trauksmes celšanas jautājumos, izmantojot **institūcijas norādīto vēlamo veidu**, kā iesniegt tai adresētus trauksmes cēlēju ziņojumus, vai pasta adresi, ja jāpārsūta oriģināls.¹⁸ Pārsūtot uz pasta adresi, nosūtītājinstitūcija uz iekšējās pasta aplokšnes obligāti norāda, ka tiek pārsūtīts trauksmes cēlēja ziņojums.

15. Izskatīšana pēc būtības

Ja ir pieņemts lēmums par iesnieguma atzīšanu par trauksmes cēlēja ziņojumu, kompetentā institūcija izskata trauksmes cēlēja ziņojumu pēc būtības – pārbauda norādīto informāciju un, konstatējot pārkāpumu, saskaņā ar normatīvajiem aktiem piemēro atbildību trauksmes cēlēja ziņojumā norādītā pārkāpuma veicējam (Trauksmes celšanas likuma 7. panta piektā daļa).

Trauksmes celšanas likums neregulē īpašu procesuālo kārtību trauksmes cēlēju ziņojumu izskatīšanai pēc būtības, jo to regulē citi likumi, un katrs gadījums vērtējams individuāli. Trauksmes cēlēja ziņojumu izskata normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, kas attiecināma uz attiecīgo kompetento institūciju un situāciju.

Trauksmes cēlēja ziņojums var būt pamats disciplinārlietas, administratīvā pārkāpuma lietas vai krimināllietas uzsākšanai, kriminālprocesuālu darbību veikšanai, dienesta vai resora, vai cita veida pārbaudei vai faktu izvērtējumam, vai starpinstitūciju grupas vai komisijas izveidei institūcijas ietvaros. Trauksmes cēlēja ziņojumu var integrēt uzsāktas lietas materiālos un izskatīšanas gaitā. Rezumējot – katrs gadījums būs individuāls, un institūcijai jāreaģē, izmantojot metodes, kuras ir atbilstošākās un efektīvākās norādīto ziņu pārbaudei un reaģēšanai uz norādīto pārkāpumu.

Nemot vērā, ka trauksme tiek celta sabiedrības interesēs, būtiska ir pārkāpuma izskatīšanas efektivitāte, raugoties nevis no atsevišķas iestādes viedokļa, bet gan no sabiedrības vai tās daļas interešu aizsardzības skatpunkta.

¹⁷ Informācija par institūciju kontaktpersonām trauksmes celšanas jautājumos pieejama www.trauksmescelejs.lv

¹⁸ Šī informācija, cik iespējams, aptverot būtiskākās valsts institūcijas, ir norādīta www.trauksmescelejs.lv

Ja saņemtais iesniegums ir vairāku institūciju kompetencē, to var izskatīt kopīgi (Trauksmes celšanas likuma 7. panta ceturtdaļa), piemēram, var izveidot starpinstitūciju komisiju vai izmeklēšanas grupu. Gan kopīgi izskatot trauksmes cēlēja ziņojumu, gan pieprasot informāciju, kompetentās institūcijas sadarbojas.

Ja trauksmes cēlēja ziņojuma izskatīšanas laikā tiek konstatēts, ka ziņu izskatīšana par pārkāpumu nav attiecīgās institūcijas kompetencē, ziņojumu pārsūta izskatīšanai pēc piekritības (Trauksmes celšanas likuma 7. panta piektā daļa). Tas attiecas gan uz gadījumiem, kad institūcija, izskatot ziņojumu pēc būtības, konstatē, ka pārkāpums tomēr ir citas institūcijas kompetencē, gan arī uz gadījumiem, kad papildus pārkāpumam, par kuru iesniegts trauksmes cēlēja ziņojums, iegūta informācija par citiem pārkāpumiem un to izskatīšana nav attiecīgās institūcijas kompetencē.

Institūcijai, kura izskata trauksmes cēlēja ziņojumu, ir tiesības pieprasīt un saņemt no citām juridiskām un fiziskām personām informāciju, kas nepieciešama lietas apstākļu noskaidrošanai (Trauksmes celšanas likuma 7. panta sestā daļa). Informācijas gūšanas procesā svarīgi neapdraudēt trauksmes cēlēja identitāti. Institūcija var lūgt informāciju, kura tai ir nepieciešama ziņojuma kvalitatīvai izskatīšanai. Taču šajā pieprasījumā tā nenorāda, ka interese ir saistīta ar trauksmes cēlēju, ja vien tam nav objektīvu iemeslu, piemēram, citkārt pieprasītā informācija tai netiktu sniegta, jo par lietas apstākļiem interesējas institūcija, kuras tiešā kompetencē nav šāds jautājums.

Ja uz trauksmes cēlēja ziņojuma pamata uzsākta pārbaude uzņēmumā vai iestādē, svarīgi ir tās laikā neapdraudēt trauksmes cēlēju. Veicot pārbaudi, nenorāda trauksmes cēlēja identitāti un izvairās pieminēt pašu faktu, ka ir saņemts trauksmes cēlēja ziņojums (ja vien ir objektīvi iemesli, kāpēc tas nav iespējams). Pārbaudē vispārīgi atsaucas uz iestādes rīcībā esošu informāciju vai norāda, ka tā ir pārbaude pēc iestādes iniciatīvas.

Arī uz papildus iegūto informāciju un pārbaudes lietas materiāliem attiecas Trauksmes celšanas likuma prasība, ka trauksmes cēlēja ziņojuma izskatīšanas materiāliem ir ierobežotas pieejamības informācijas statuss.

Institūcijai ir tiesības lūgt arī pašam trauksmes cēlējam sniegt papildu informāciju lietas apstākļu noskaidrošanai. Arī pats trauksmes cēlējs var sniegt papildu informāciju.

Trauksmes cēlēja personas dati ir pieejami tikai personām (institūcijām), kurām tie nepieciešami trauksmes cēlēja ziņojuma vai uz tā pamata ierosinātas pārkāpuma lietas izskatīšanai vai trauksmes cēlēja, viņa radnieku vai saistītās personas aizsardzībai (Trauksmes celšanas likuma 11. panta ceturtdaļa). Tādējādi praksē trauksmes cēlēja personas dati var būt pieejami kompetentās

institūcijas atbildīgajām personām, tostarp kontaktpersonām, kā arī tām personām, kurām ziņojums nodots izskatīšanai pēc būtības. Ar ziņojuma izskatīšanu saistītajām personām pilns ziņojums ir nepieciešams, lai to pilnvērtīgi izskatītu, un, apzinoties, kurš ir trauksmes cēlējs, nodrošinātu šīs personas pienācīgu aizsardzību. Ja tiek radītas nelabvēlīgas sekas, trauksmes cēlēja personas dati ir pieejami personām, kuras nodrošina viņa aizsardzību.

Institūcija ar pienācīgu rūpību izvērtē nepieciešamību nodot citām personām (institūcijām) trauksmes cēlēja personas datus vai informāciju, apsverot, vai tas nevarētu apdraudēt trauksmes cēlēja identitātes aizsardzību. Tas attiecas gan uz informācijas apriti kompetentās institūcijas ietvaros (ziņojuma nodošana tikai tām personām, kuras tiesīgas un kompetentas izskatīt attiecīgo ziņojumu), gan uz ziņojuma pārsūtīšanu citai institūcijai. Par identitātes izpaušanu informē trauksmes cēlēju, izņemot gadījumu, ja informēšana varētu kaitēt trauksmes cēlēja ziņojuma vai uz tā pamata ierosinātas pārkāpuma lietas izskatīšanai.

Kad lietas izskatīšana beigusies, trauksmes cēlējam tiek nosūtīta vēstule par gala rezultātu (skat. [16. nodaļu](#)).

Jāņem vērā, ka trauksmes cēlējs var vēlēties iepazīties ar lietas materiāliem. Tāpat noteiktos gadījumos trauksmes cēlējs vēlēties saprast, kā apstrīdēt vai pārsūdzēt pieņemto lēmumu.

Šeit jāņem vērā, ka Trauksmes celšanas likums neparedz apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas kārtību ne gadījumā, ja personas iesniegums nav atzīts par trauksmes cēlēja ziņojumu, ne arī gadījumā, ja personu neapmierina viņa ziņojuma izskatīšanas rezultāts (*nevar apstrīdēt, pārsūdzēt iestādes sniegto informāciju par konstatētajiem faktiem un pieņemto lēmumu vai veiktajām darbībām*).

Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departaments 2021. gada 1. jūlija rīcības sēdes lēmumā lietā Nr. SKA-1040/2021 norādīja, ka "Trauksmes cēlēja ziņojums ir impulss, kas var būt pamats krimināllietas, civillietas, administratīvo pārkāpumu lietas vai kādas citas pārbaudes uzsākšanai. Pats ziņotājs tālākajā – uz viņa ziņojuma pamata uzsāktajā – procesā, ja tāds tiek uzsākts, pēc būtības netiek iesaistīts. Uz trauksmes cēlēja ziņojuma pamata uzsāktais process arī nerada tiesiskas sekas pašam trauksmes cēlējam, bet gan personai vai institūcijai, uz kuras iespējamo pārkāpumu trauksmes celšanas ziņojumā tiek norādīts".

Ieteikumi trauksmes cēlēju ziņojumu glabāšanai

Trauksmes cēlēju ziņojumus un ar tiem saistītos materiālus kompetentajā institūcijā glabā **desmit** gadus un par turpmāko glabāšanas termiņu lemj atbilstoši konkrēto ziņojumu izskatīšanas rezultātam (piemēram, izvērtēšanas procesā nekādi pārkāpumi nav konstatēti, izskatīšana pabeigta, izvērtēšanas procesam

seko tiesvedība u. tml.) un atbilstoši ziņojuma un tā izskatīšanas dokumentu arhīviskajai vērtībai saskaņā ar Arhīvu likuma 8. panta pirmo daļu. Glabāšanas termiņu norāda šādi: "10 gadi EK".

Ja iesniegums nav atzīts par trauksmes cēlēja ziņojumu, institūcija, kura pieņēmusi attiecīgo lēmumu, iesniegumu glabā atbilstoši institūcijā noteiktajam personu iesniegumu glabāšanas termiņam (ieteicamais termiņš būtu "3 gadi EK").

Avots: Valsts kancelejas, Latvijas Valsts arhīva un Datu valsts inspekcijas tikšanās 13.11.2019.

16. Trauksmes cēlēja informēšana par ziņojuma izskatīšanas gaitu, kā arī par konstatētajiem faktiem un pieņemto lēmumu vai veiktajām darbībām

Līdztekus lēmumam par iesnieguma atzīšanu par trauksmes cēlēja ziņojumu trauksmes cēlējam nosūtāmas vēl divas vēstules.

Pirmkārt, likumā noteikts pienākums divu mēnešu laikā no dienas, kad personas iesniegums atzīts par trauksmes cēlēja ziņojumu, informēt trauksmes cēlēju par trauksmes cēlēja ziņojuma izskatīšanas gaitu.

Šī regulējuma mērķis ir nodrošināt trauksmes cēlējam atgriezenisko saiti, taču tas nenozīmē, ka ziņojuma izskatīšanai pēc būtības būtu noteikts divu mēnešu termiņš. Tāpat jāuzsver, ka Trauksmes celšanas likums nosaka tikai minimālās prasības atgriezeniskās saites nodrošināšanai.

Ir būtiski, cik vien tiesiski iespējams, visaptveroši informēt trauksmes cēlēju par turpmākajiem pasākumiem pēc iesnieguma atzīšanas par trauksmes cēlēja ziņojumu, lai panāktu uzticēšanos visas trauksmes cēlēju aizsardzības sistēmas efektivitātei un samazinātu iespējamību, ka tiks iesniegti nevajadzīgi turpmāki ziņojumi vai tiks lieki publiskota informācija.¹⁹

Nemot vērā trauksmes cēlēja pilsonisko aktivitāti un Trauksmes celšanas likuma mērķi, trauksmes cēlēju var informēt par viņa ziņojuma izskatīšanas gaitu jebkurā pārbaudes stadijā un vairākkārt, tostarp, lai viņš, ja nepieciešams, varētu sniegt papildu informāciju un pierādījumus.

Vienlaikus jāņem vērā, ka pārāk bieža saziņa ar trauksmes cēlēju var apdraudēt viņa identitātes aizsardzību.

Pienākums informēt par ziņojuma izskatīšanas gaitu ir kompetentajai institūcijai, kura izskata ziņojumu pēc būtības, jo tikai tai ir šāda informācija.

Otrkārt, pēc tam kad trauksmes cēlēja ziņojuma izskatīšana ir pabeigta, institūcija informē trauksmes cēlēju par konstatētajiem faktiem un pieņemto lēmumu vai veiktajām darbībām. Arī šeit ir svarīgi iespējami visaptveroši

¹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 23. oktobra Direktīvas (ES) 2019/1937 par to personu aizsardzību, kuras ziņo par Savienības tiesību aktu pārkāpumiem, preambulas 57. punkts.

informēt trauksmes cēlēju par izskatīšanas galarezultātu – vai pārkāpums ir apstiprinājies, vai ir konstatēts kaitējums, vai kāda persona ir saukta pie atbildības, vai ir veikti uzlabojumi.

Ja vienā trauksmes cēlēja ziņojumā sniegto informāciju izskata vairākas institūcijas, tās vienojas par turpmāko darbību ar trauksmes cēlējam nosūtāmajām vēstulēm – viena institūcija sniedz kopīgu informāciju vai katra institūcija informē atsevišķi atbilstoši savai kompetencei.

17. Sabiedrības informēšana par atklātajiem pārkāpumiem

Lai veicinātu sabiedrības izpratni par ieguvumiem no trauksmes celšanas un apliecinātu, ka valsts institūcijas izskata šos ziņojumus un izskatīšanai ir konkrēts rezultāts, kā arī ņemot vērā to, ka trauksmi ceļ sabiedrības interesēs, Trauksmes celšanas likumā paredzēts publiski sniegt informāciju (informēt sabiedrību) par pārkāpumiem, kas atklāti, pateicoties trauksmes cēlējiem.

Šāda informācija sniedzama, ja vien trauksmes cēlējs tam nav iebildis.

Sabiedrība nav informējama, ja informēšana varētu kaitēt trauksmes cēlējam (piemēram, gadījums ir tik specifisks, ka, pat ievērojot vispārējās datu aizsardzības prasības, pastāv iespēja, ka trauksmes cēlējs varētu tikt identificēts).

Ieteicamie informācijas sniegšanas veidi:

- informācija kompetentās institūcijas tīmekļvietnē;
- preses relīze;
- informācijas sniegšana apkopotā veidā (piemēram, statistikas dati par saņemtajiem ziņojumiem);
- informācija institūcijas gada pārskatā.

Ieteicams sniegt šādu informāciju:

- norāde, ka pārkāpums atklāts, pateicoties trauksmes cēlēja ziņojumam;
- pārkāpuma būtība;
- kāda tiesību, ētikas vai profesionālā norma ir pārkāpta;
- kāds ir pārkāpuma izskatīšanas rezultāts (kāda atbildība piemērota, kāda veida nepilnības ir novērstas, kādi uzlabojumi ir veikti);
- kādas sabiedrības intereses skartas, kāds bija (varēja būt) kaitējums.

Kompetentā institūcija izvēlas, kādā veidā tā publiskos informāciju – apkopotā veidā vai par katru gadījumu atsevišķi.

Pirms informācijas publiskošanas trauksmes cēlēju lūdz sniegt viedokli par informāciju, kuru iecerēts publiskot. Jāizvērtē, vai publiska informācijas sniegšana neradīs nelabvēlīgu seku risku. Atteikuma vai riska gadījumā informāciju nepublisko.

Šo saziņu par informācijas publiskošanu var apvienot ar informēšanu par ziņojuma izskatīšanas rezultātu.

Ja institūcijai saistošais speciālais tiesiskais regulējums paredz, ka tai jāpublisko informācija par tās piemērotajām sankcijām, bet trauksmes cēlējs iebilst, piemēram, uzskatot, ka tas ļaus viņu identificēt, publiskajā informācijā neietver informāciju, ka sākotnējais informācijas avots bija trauksmes cēlēja ziņojums, un, sniedzot informāciju arī apkopotā veidā par institūcijas piemērotajām sankcijām, rūpējas par to, lai nebūtu iespējams sasaistīt attiecīgā pārkāpuma konstatēšanu ar trauksmes celšanu.

Līdzīgs regulējums ir likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" (31. pants – Sabiedrības informēšana par pārkāpumu), kur noteikts pienākums informēt sabiedrību par valsts amatpersonas darbībā konstatētajiem šā likuma pārkāpumiem.

18. Dati trauksmes celšanas jomā

Trauksmes cēlēju kontaktpunkts katru gadu apkopo informāciju par trauksmes celšanu un trauksmes cēlēju aizsardzību un publisko to **gada pārskatā** (Trauksmes celšanas likuma 8. panta otrās daļas 6. punkts).

Dati, kas tiek apkopoti no **kompetentajām institūcijām**:

- saņemto iesniegumu un trauksmes cēlēju ziņojumu skaits;
- ziņojumu izskatīšanas gaita;
- ziņojumu izskatīšanas iznākums;
- jomas, kurās ir celta trauksme (Trauksmes celšanas likuma 3. pants);
- nodarītā kaitējuma apmērs un atgūtās summas;
- pārkāpuma novēršanas rezultātā radītās pozitīvās pārmaiņas.

Dati, kas tiek apkopoti par **Trauksmes cēlēju kontaktpunkta darbību**:

- saņemtie ziņojumi, to pārsūtīšana un turpmākā virzība;
- atbalsts un konsultācijas pirms trauksmes celšanas;
- atbalsts un konsultācijas trauksmes cēlējiem, viņu radniekiem un saistītajām personām;
- metodiskā atbalsta rezultāti;
- sabiedrības izpratnes par trauksmes celšanu veicināšanas rezultāti;
- atzinumi Juridiskās palīdzības administrācijai.

Kompetentās institūcijas uzkrāj datus un pēc attiecīga informācijas pieprasījuma nodod tos Valsts kancelejai. Kompetentās institūcijas datus par iesniegumu skaitu, jomām un rezultātiem pēc savas iniciatīvas var publicēt, piemēram, gada pārskatā. Lai mazinātu administratīvo slogu, informāciju Valsts

kancelejai kompetentās institūcijas sniedz bez augstākas iestādes (ministrijas) starpniecības.

Dati par trauksmes cēlēju aizsardzību

Trauksmes cēlēju kontaktpunkta gatavotajā gada pārskatā iekļaujama arī informācija par trauksmes cēlēju aizsardzību. To Trauksmes cēlēju kontaktpunkts iegūst no visām trauksmes cēlēju aizsardzībā iesaistītajām institūcijām (piemēram, no tiesām, Juridiskās palīdzības administrācijas).

Trauksmes cēlēju kontaktpunkts apkopo datus par nelabvēlīgo seku gadījumiem un to, kā tiek izmantotas likumā paredzētās aizsardzības garantijas, tostarp, cik gadījumos piešķirta valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība (pamatā Juridiskās palīdzības administrācijas informācija), kāds ir prasību skaits par tiesību aizskārumu tiesās, tiesvedību rezultātā izmantotās aizsardzības garantijas, atbrīvošana no juridiskās atbildības (skaits).

Trauksmes cēlēju kontaktpunkts ik gadus apkopo arī šādus datus:

- **Valsts darba inspekcijas** sniegto konsultāciju skaits trauksmes cēlējiem par to tiesību aizsardzību (par iespējam novērst nelabvēlīgas sekas darba tiesisko attiecību vai darba drošības jomā).

Dati par atbildību trauksmes celšanas jomā

- **Valsts darba inspekcijas** un **Valsts policijas** uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu skaits.

Eiropas Komisijai sniedzamā informācija

Saskaņā ar Direktīvas 27. panta 2. punkta "b" un "c" apakšpunktu Valsts kancelejai ik gadus Eiropas Komisijai jāsniedz šāda informācija:

- uzsākto pārbaužu, izmeklēšanu un tiesvedību skaits;
- nodarītā finanšu kaitējuma, ja tāds konstatēts, novērtējums un summas, kas atgūtas pēc izmeklēšanas un tiesvedības par attiecīgajiem ziņotajiem pārkāpumiem.

19. Trauksmes cēlēja identitātes aizsardzība

Ir svarīgi nodrošināt trauksmes cēlēja konfidencialitāti, lai pasargātu viņu no diskriminējošas vai citas netaisnīgas darbības. Trauksmes cēlēja paļaušanās uz konfidencialitāti ir viens no stimuliem trauksmes celšanai. Trauksmes cēlēja identitātes neizpaušana ir viens no veiksmīgas trauksmes celšanas priekšnosacījumiem.

Neatkarīgi no tā, vai tā ir trauksmes celšana vai nav, iesniedzēja dati tiek aizsargāti atbilstoši ierobežotas pieejamības informācijas un personas datu aizsardzības prasībām.

Iesniegumu likuma 9. panta pirmā daļa nosaka, ka bez iesnieguma iesniedzēja piekrišanas aizliegts izpaust informāciju, kas atklāj viņa identitāti, izņemot gadījumu, ja to prasa likums. Savukārt Administratīvā procesa likuma 54. panta otrajā daļā paredzēts, ka informāciju, kas atklāj tās personas identitāti, kura ziņojusi par tiesībpārkāpumu, var sniegt tikai ar šīs personas piekrišanu, izņemot tiesību normās noteiktos gadījumus. Tādējādi minētajos likumos ir īpaši atrunāts, ka informāciju, kas atklāj par pārkāpumu ziņojušas personas identitāti, var izsniegt tikai divos gadījumos: 1) ar iesnieguma iesniedzēja piekrišanu; 2) ja iestādei ir pienākums izpaust informāciju saskaņā ar likumu.

Saskaņā ar Direktīvas preambulas 83. punktu jebkāda personas datu apstrāde, ievērojot šo Direktīvu, tostarp kompetento iestāžu veikto personas datu apmaiņu vai pārsūtīšanu, būtu jāveic saskaņā ar Vispārīgo datu aizsardzības regulu. Tāpat minētajā punktā noteikts, ka īpaša uzmanība būtu jāpievērš personas datu apstrādes principiem (Regulas 5. pants) un integrētas datu aizsardzības un datu aizsardzības pēc noklusējuma principam (Regulas 25. pants).²⁰

Trauksmes celšanas likuma 11. pantā ir noteikts, ka pēc tam, kad personas iesniegums atzīts par trauksmes cēlēja ziņojumu, iesniedzēja dati tiek pseidonimizēti un ka trauksmes cēlēja personas datiem, ziņojumam un tam pievienotajiem rakstveida vai lietiskajiem pierādījumiem, kā arī trauksmes cēlēja ziņojuma izskatīšanas materiāliem ir ierobežotas pieejamības informācijas statuss.

Ierobežotas pieejamības informācijas aizsardzības prasības izriet no Informācijas atklātības likuma 16. panta,²¹ taču vienlaikus jāņem vērā, ka likumdevējs ir īpaši uzsvēris pienākumu ikvienai personai (institūcijai), kas saņēmusi trauksmes cēlēja ziņojumu vai veic jebkādas darbības ar to, nodrošināt

²⁰ Preambulas 83. punktā noteikts, ka kompetento iestāžu veiktā personas datu apmaiņa vai pārsūtīšana būtu jāveic saskaņā arī ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Direktīvu (ES) 2016/680 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi, ko veic kompetentās iestādes, lai novērstu, izmeklētu, atklātu noziedzīgus nodarījumus vai sauktu pie atbildības par tiem vai izpildītu kriminālsodus, un par šādu datu brīvu apriti, ar ko atceļ Padomes Pamatlēmumu 2008/977/TI. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš personas datu apstrādes principiem, kas izklāstīti direktīvas 4. pantā, un integrētas datu aizsardzības un datu aizsardzības pēc noklusējuma principam, kas noteikts direktīvas 20. pantā.

²¹ Informācijas atklātības likuma 16. pants:

(1) Iestāde nodrošina, lai pienākumu saglabāt ierobežotas pieejamības informāciju zina visas personas, uz kurām šis pienākums attiecas, ja likumā nav noteikts citādi. No personām, kuras apstrādā ierobežotas pieejamības informāciju, pieprasa rakstveida apliecinājumu, ka tās noteikumus zina un apņemas tos ievērot.

(2) Ja sakarā ar ierobežotas pieejamības informācijas nelikumīgu izpaušanu tās īpašniekam vai citai personai radīts kaitējums vai būtiski aizskartas to likumiskās intereses, šīs personas ir tiesīgas prasīt kaitējuma atbilstošā ziņojuma vai aizskarto tiesību atjaunošanu.

(3) Ja persona neatļauti izpaudusi informāciju, kas atzīta par ierobežotas pieejamības informāciju, tā saucama pie disciplināratbildības vai kriminālatbildības.

trauksmes cēlēja personas datu pienācīgu aizsardzību, proti, informācijas aprītē jāievēro īpaša rūpība un jāiesaista pēc iespējas mazāks personu skaits, lai neradītu apdraudējumu trauksmes cēlēja identitātes aizsardzībai. Trauksmes cēlēja personas datus var nodot tikai personām (institūcijām), kurām tie nepieciešami trauksmes cēlēja ziņojuma vai uz tā pamata ierosinātas pārkāpuma lietas izskatīšanai vai trauksmes cēlēja, viņa radnieku vai saistītās personas aizsardzībai. Par identitātes izpaušanu informē trauksmes cēlēju, izņemot gadījumu, ja informēšana varētu kaitēt trauksmes cēlēja ziņojuma vai uz tā pamata ierosinātas pārkāpuma lietas izskatīšanai (Trauksmes celšanas likuma 11. panta ceturtnā daļa).

Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2019. gada 22. marta spriedums lietā Nr. SKA-232/2019

Fiziskas personas datiem nodrošināma īpaša aizsardzība, kas izriet gan no likumā paredzētā šādas informācijas statusa, gan no ierobežotas pieejamības datu apstrādes kritērijiem. Līdz ar to personai, kura pieprasa citas fiziskas personas datu izsniegšanu, ir jānorāda uz apstākļiem, kas var būt par pamatu informācijas izsniegšanai, proti, kas ļauj atzīt, ka konkrētajā gadījumā informācijas pieprasītāja leģitīmās intereses attiecībā uz personas datu iegūšanu ir svarīgākas par fiziskās personas privātās dzīves aizsardzību.

Ja atzītu, ka atsaukšanās uz vēlmi vērsties tiesā civiltiesiskā kārtībā ir pietiekama, lai izsniegtu informāciju, kas atklāj ziņotāja par pārkāpumu identitāti, šādu ziņotāju aizsardzība būtu tikai iluzora un netiktu nodrošināta pēc būtības. Tas būtiski kaitētu ne tikai konkrētās fiziskās personas tiesībām uz privāto dzīvi (tiesībām uz datu aizsardzību), bet arī sabiedrības interesei, lai tiktu veicināta ziņošana par tādiem pārkāpumiem, kas apdraud būtiskas sabiedrības intereses. Tādējādi personas datu aizsardzība, kā arī sabiedrības interešu aizsardzība konkrētajā gadījumā vērtējama augstāk par pieteicēja tiesībām uz informāciju.

Jāņem vērā, ka saskaņā ar Trauksmes celšanas likumu aizliegts izpaust arī informāciju, kas atklāj tās fiziskās vai juridiskās personas identitāti, par kuru ziņojis trauksmes cēlējs. Minēto informāciju var sniegt tikai personai vai institūcijai, kurai tā ir nepieciešama trauksmes cēlēja ziņojuma vai uz tā pamata ierosinātas pārkāpuma lietas izskatīšanai vai trauksmes cēlēja, viņa radnieku vai saistītās personas aizsardzībai (Trauksmes celšanas likuma 12. panta pirmā daļa). Līdz ar to arī pret šo informāciju, ievērojot tostarp nevainīguma prezumpciju, jāattiecas ar īpašu rūpību. Iesnieguma atzīšana par trauksmes cēlēja ziņojumu nenozīmē automātisku pārkāpuma fakta konstatēšanu, un ziņojumā minēto fizisko vai juridisko personu rīcības tiesiskums izvērtējams tikai tad, kad attiecīgais ziņojums izskatīts pēc būtības atbilstoši Trauksmes celšanas likumā noteiktajai kārtībai.

20. Iekšējā trauksmes celšanas sistēma (darbinieku ziņojumi)

Ziņošana par pārkāpumiem ir vērsta uz visai sabiedrībai būtisku interešu aizsardzību. Jebkurai publiskas personas institūcijai ir pienākums veicināt tajā nodarbināto personu izpratni par godprātīgu trauksmes celšanu, tās mērķi un nozīmīgumu demokrātiskā sabiedrībā. Trauksmes celšana ir demokrātiski atbildīga, nevis nelojāla rīcība, un institūcijai nodarbinātajos jāvairo paļaušanās, ka pārkāpums tiks novērsts un ka nodarbinātais nebūs apdraudēts, ja ziņos par novērotu pārkāpumu. Institūcijas iekšējā kultūra un rūpes par nodarbinātajiem ir svarīgs nosacījums arī personāla apmierinātības veicināšanai un darba vides uzlabošanai.

Lai publiskas personas institūcijās nebūtu jāveido divas atsevišķas trauksmes celšanas sistēmas, kas paredz kārtību, kādā tiek izskatīti institūcijā nodarbināto (iekšējā trauksmes celšanas sistēma jeb ziņošana iekšēji) un citu personu (vēršanās kompetentajā institūcijā jeb ziņošana ārēji) ziņojumi, jau Trauksmes celšanas likumā ietverta norāde, ka publiskas personas institūcija no nodarbinātajiem saņemto trauksmes cēlēja ziņojumu izskatīšanā piemēro likuma 7. pantu. Proti, kompetentajā institūcijā ziņojumi, kas iesniegti, izmantojot iekšējo trauksmes celšanas sistēmu, ir jāizskata tādā pašā kārtībā kā tie ziņojumi, kuri tai iesniegti kā kompetentajai institūcijai (Trauksmes celšanas likuma 7. panta pirmā daļa).

Institūcijai atbilstoši Trauksmes celšanas likumam ir pienākums nodarbinātos informēt par iekšējo trauksmes celšanas sistēmu, uzsākot darba tiesiskās vai dienesta attiecības vai cita veida ar profesionālo darbību saistītas tiesiskās attiecības, kā arī uzsākot praksi. Institūcija arī nodrošina nodarbinātajiem viegli pieejamu informāciju par trauksmes celšanas sistēmu institūcijā.

Ieteikums institūcijas iekšējos normatīvajos aktos paredzēt personu (struktūrvienību), pie kuras institūcijā nodarbinātais var vērsties, lai saņemtu konsultāciju par iekšējo trauksmes celšanu (piemēram, kontaktpersona trauksmes celšanas jautājumos, uzticības persona ētikas jautājumos, par iekšējo drošību atbildīga persona, vēlētā uzticības persona).

Ieteikumi darbinieku informēšanai par iekšējo trauksmes celšanas sistēmu:

- atsevišķs, viegli pieejams apraksts par trauksmes celšanas procesu;
- skaidri norādīti ziņošanas veidi (kanāli);
- viegli pieejama trauksmes cēlēja ziņojuma veidlapa;
- brīvi pieejama informācija iestādes iekštīklā un darbinieku sanāksmēs;
- informācija par personu, kura var sniegt konsultāciju;
- centralizēta darbinieku informēšana;
- darbinieku informēšana, stājoties darbā, uzsākot pildīt amata pienākumus;
- institūcijā ir ērti pieejama iekšējā pastkaste, kurā nodarbinātais var atstāt ziņojumu.

Ikvienai personai (institūcijai), kas saņēmusi trauksmes cēlēja ziņojumu vai veic jebkādas darbības ar to, ir pienākums nodrošināt trauksmes cēlēja personas datu pienācīgu aizsardzību (Trauksmes celšanas likuma 11. panta trešā daļa), kā arī jāņem vērā, ka pret ziņojumiem, kas institūcijā iesniegti, izmantojot iekšējo trauksmes celšanas sistēmu, ir jāattiecas ar īpašu rūpību, jo pastāv lielāki riski personas datu pienācīgas aizsardzības apdraudējumiem. Šādā situācijā atbildīgajai amatpersonai ar piesardzību jāizvērtē, kuras amatpersonas iesaistāmas ziņojuma izvērtēšanā un izskatīšanā pēc būtības. Lai vairotu iekšējās trauksmes celšanas sistēmas uzticamību un efektīvu darbību, ar pienācīgu rūpību jāizturas arī pret tiem nodarbināto iesniegumiem, kas netiek atzīti par trauksmes cēlēju ziņojumiem.

Pielikumi

1. pielikums

Trauksmes cēlēja ziņojuma veidlapa

ADRESĀTS

Norādiet institūciju/organizāciju, kurai adresējat šo ziņojumu

1. PĀRKĀPUMA APRAKSTS

Sniedziet Jūsu rīcībā esošo informāciju **par iespējamo pārkāpumu**. Miniet konkrētus faktus vai apstākļus, kas par to liecina (piemēram, datums, vieta, kur iespējamais pārkāpums tika novērots), iesaistītās fiziskās vai juridiskās personas, iesaistīto personu amati. Ja Jūsu rīcībā ir pierādījumi (piemēram, dokumenti, fotogrāfijas, e-pasta sarakste), pievienojiet tos ziņojumam vai norādiet, kur ar tiem var iepazīties

2. INFORMĀCIJAS GŪŠANAS VEIDS (SAISTĪBA AR DARBU)

Jūsu saistība ar organizāciju, kurā ir novērots iespējamais pārkāpums (atzīmējiet atbilstošo):

- strādāju organizācijā (veicu tajā darba (amata, dienesta) pienākumus)
- veicu darbu organizācijā, bet man ar to nav līgumattiecību
- sniedzu pakalpojumu organizācijai
- iespējamo pārkāpumu novēroju, dibinot tiesiskās attiecības
- iespējamo pārkāpumu novēroju, esot praksē
- agrāk strādāju šajā organizācijā un tajā laikā novēroju iespējamo pārkāpumu
- cita veida saistība ar Jūsu darba vidi (norādiet, kāda) _____

3. NORĀDIET, KĀDĀM SABIEDRĪBAS INTERESĒM UN KURIEM SABIEDRĪBAS PĀRSTĀVJIEM, KĀ ARĪ KĀDU KAITĒJUMU MINĒTAIS PĀRKĀPUMS RADA VAI VAR RADĪT²²

4. VAI PAR PĀRKĀPUMU ESAT ZIŅOJIS IEPRIEKŠ

(atzīmējiet atbilstošo, sniedziet nepieciešamos komentārus)

- nē, šī ir pirmā ziņošanas reize
- jā, ziņoju savā darbavietā, izmantojot iekšējo trauksmes celšanas mehānismu
- jā, ziņoju citai institūcijai (norādiet, kurai) _____
- cita informācija _____

Komentāri

5. ATTIEKSME PRET TURPMĀKO SAZIŅU UN PĀRKĀPUMA PUBLISKOŠANU

(atzīmējiet, ja attiecināms)

- nevēlos** saņemt ziņojuma saņemšanas apstiprinājumu²³
- nevēlos** saņemt lēmumu par iesnieguma atzīšanu vai neatzīšanu par trauksmes cēlēja ziņojumu
- ja mans ziņojums palīdzēs atklāt pārkāpumu, **atļauju** publiskot informāciju par konstatēto pārkāpumu, ievērojot Trauksmes celšanas likuma 7. panta devīto daļu²⁴

6. PIELIKUMI

Norādiet ziņojumam pievienotos dokumentus, kas, Jūsprāt, apstiprina iespējamo pārkāpumu. Ja norādījāt, ka par šo pārkāpumu esat ziņojis iepriekš, pievienojiet saņemto atbildi

- 1.
- 2.

²² Ziņošana tikai par personīgu interešu aizskārumu nav uzskatāma par trauksmes celšanu.

²³ Nav attiecināms, ja tiek nosūtīts automātisks paziņojums par elektroniskā dokumenta saņemšanu saskaņā ar Ministru kabineta 2005. gada 28. jūnija noteikumu Nr. 473 "Elektronisko dokumentu izstrādāšanas, noformēšanas, glabāšanas un aprites kārtība valsts un pašvaldību iestādēs un kārtība, kādā notiek elektronisko dokumentu aprite starp valsts un pašvaldību iestādēm vai starp šīm iestādēm un fiziskajām un juridiskajām personām" 17. punktu.

²⁴ Informācija tiek publicēta, neatklājot un neapdraudot trauksmes cēlēja identitāti un ievērojot vispārējās datu aizsardzības prasības.

3.

..

7. ZIŅAS PARIESNIEDZĒJU

Vārds, uzvārds

Kontaktinformācija, tostarp adrese*

(dzīvesvietas adrese, kā arī cita informācija, kā ar Jums var sazināties (piemēram, e-pasts vai tālruņa numurs), lai nosūtītu atbildi, informāciju par izskatīšanas gaitu vai lūgtu papildinformāciju)

8. IESNIEGŠANAS DATUMS

* Adrese jānorāda saskaņā ar Iesniegumu likumā noteikto prasību. Ja Jūsu norādītā kontaktinformācija ziņojuma izskatīšanas laikā mainās, lūdzam par to informēt.

Iesniedzot trauksmes cēlēja ziņojumu, es

apliecinu, ka ziņojumā norādīto informāciju uzskatu par patiesu, rīkojos labā ticībā un man ir saprotams, ka apzināta nepatiesu ziņu sniegšana nav uzskatāma par trauksmes celšanu un par to mani normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā var saukt pie atbildības.

Ja ziņojums neatbildīs Trauksmes celšanas likuma prasībām un netiks atzīts par trauksmes cēlēja ziņojumu, tas tiks izskatīts kā privātpersonas iesniegums vai institūcija rīkosies citā veidā atbilstoši ziņojuma saturam un Jūs par to attiecīgi informēs.

_____ (paraksts)

Svarīgi. Trauksmes cēlēja ziņojumam ir jābūt parakstītam. Lūdzam iesniegt elektroniski parakstītu vai pašrocīgi parakstītu ziņojumu vai autentificēties portālā www.latvija.lv vai www.trauksmescelejs.lv un iesniegt ziņojumu elektroniski bez paraksta.

Aizpilda institūcija/organizācija

Iesnieguma reģistrācijas datums _____ Nr. _____

INFORMĀCIJA PAR TURPMĀKO SAZIŅU:

- ne vēlāk kā septiņu dienu laikā Jums tiks nosūtīts **ziņojuma saņemšanas apstiprinājums** (ja 5. punktā nenorādījāt, ka nevēlaties saņemt apstiprinājumu)
- triju dienu laikā pēc tam, kad pieņemts lēmums par Jūsu iesnieguma atzīšanu par trauksmes cēlēja ziņojumu, Jums tiks nosūtīta **atbilde par pieņemto lēmumu par ziņojuma atzīšanu/neatzīšanu par trauksmes celšanas ziņojumu** (izmantojot Jūsu ziņojuma 7. punktā norādīto kontaktinformāciju, ja 5. punktā nenorādījāt, ka nevēlaties saņemt lēmumu)
- ja nepieciešams trauksmes cēlēja ziņojuma izskatīšanai, ar Jums var sazināties, lai iegūtu papildu informāciju
- ja Jūsu iesniegums tiks atzīts par trauksmes cēlēja ziņojumu, kompetentā institūcija Jūs **informēs**:
 - * **par tā izskatīšanas gaitu** divu mēnešu laikā no dienas, kad Jūsu iesniegums atzīts par trauksmes cēlēja ziņojumu
 - * pēc trauksmes cēlēja ziņojuma izskatīšanas pabeigšanas **par konstatētajiem faktiem un pieņemto lēmumu** vai veiktajām darbībām
- neskaidrību gadījumā Jūs varat sazināties ar kompetentās institūcijas kontaktpersonu trauksmes celšanas jautājumos (<https://trauksmescelejs.lv/kur-celt-trauksmi>)

Atbildes vēstule
(uz institūcijas veidlapas)

1. paraugs

Rīgā

(Datums) Nr.
Uz (datums) Nr.

(trauksmes cēlēja vārds, uzvārds)
(adrese)

Par iesnieguma
pirmšķietamu atbilstību
trauksmes cēlēja ziņojumam

(*Institūcijā*) (*datums*) saņemts Jūsu iesniegums, kas noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums.

(*Institūcija*) ir izvērtējusi Jūsu iesniegumā norādītās informācijas pirmšķietamu atbilstību Trauksmes celšanas likumā noteiktajām trauksmes celšanas pazīmēm.

(*Institūcija*) uzskata, ka Jūsu iesniegums pirmšķietami **atbilst** Trauksmes celšanas likumā noteiktajām trauksmes celšanas pazīmēm, tādēļ ir pieņemts lēmums Jūsu iesniegumu atzīt par trauksmes cēlēja ziņojumu (*papildu pamatojums, ja nepieciešams*).

(*Institūcija*) ir uzsākusi trauksmes cēlēja ziņojuma izskatīšanu pēc būtības. Divu mēnešu laikā informēsim Jūs par ziņojuma izskatīšanas gaitu, kā arī pēc tam, kad trauksmes cēlēja ziņojuma izskatīšana tiks pabeigta, informēsim Jūs par konstatētajiem faktiem un pieņemto lēmumu vai veiktajām darbībām.

(*Ja iespējams, norāda arī tās atbildīgās amatpersonas kontaktinformāciju, kura izskatīs trauksmes cēlēja ziņojumu pēc būtības, vai kontaktpersonu.*)

Institūcijas amatpersona

Vārds, uzvārds

Piezīmes.

1. Dokuments satur personas datus, kas (*institūcijā*) tiek apstrādāti saskaņā ar iestādes tiesiskajām interesēm un atbilstoši Eiropas Savienības Vispārīgās datu aizsardzības regulas prasībām.

2. Ar informāciju par personas datu apstrādi iestādē var iepazīties (*tīmekļvietnes adrese*).

2. paraugs

Rīgā

(Datums) Nr.
Uz (datums) Nr.

(trauksmes cēlēja vārds, uzvārds)
(adrese)

Par iesnieguma
pirmšķietamu atbilstību
trauksmes cēlēja ziņojumam

(*Institūcijā*) (*datums*) saņemts Jūsu iesniegums, kas noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums.

(*Institūcija*) ir izvērtējusi Jūsu iesniegumā norādītās informācijas pirmšķietamu atbilstību Trauksmes celšanas likumā noteiktajām trauksmes celšanas pazīmēm.

(*Institūcija*) uzskata, ka Jūsu iesniegums pirmšķietami **neatbilst** Trauksmes celšanas likumā noteiktajām trauksmes celšanas pazīmēm, un ir pieņemts lēmums Jūsu iesniegumu neatzīt par trauksmes cēlēja ziņojumu (*pamatojums*).

Jūsu iesniegumā norādītās ziņas tālāk tiks skatītas (*norāda veidu*).

Vienlaikus (*Institūcija*) informē, ka Jums netiek piemērotas Trauksmes celšanas likumā noteiktās aizsardzības garantijas.

Institūcijas amatpersona

Vārds, uzvārds

Piezīmes.

1. Dokuments satur personas datus, kas (*institūcijā*) tiek apstrādāti saskaņā ar iestādes tiesiskajām interesēm un atbilstoši Eiropas Savienības Vispārīgās datu aizsardzības regulas prasībām.

2. Ar informāciju par personas datu apstrādi iestādē var iepazīties (*tīmekļvietnes adrese*).

3. paraugs

Rīgā

(Datums) Nr.
Uz (datums) Nr.

(trauksmes cēlēja vārds, uzvārds)
(adrese)

Par iesnieguma
pirmšķietamu atbilstību
trauksmes cēlēja ziņojumam

(Institūcijā) (datums) saņemts Jūsu iesniegums, kas noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums.

(Institūcija) ir izvērtējusi Jūsu iesniegumā norādītās informācijas pirmšķietamu atbilstību Trauksmes celšanas likumā noteiktajām trauksmes celšanas pazīmēm.

(Institūcija) uzskata, ka Jūsu iesniegums pirmšķietami **neatbilst** Trauksmes celšanas likumā noteiktajām trauksmes celšanas pazīmēm, un ir pieņemts lēmums Jūsu iesniegumu neatzīt par trauksmes cēlēja ziņojumu.

(pamatojums)

Ņemot vērā Jūsu iesniegumā norādīto informāciju, ...

Institūcijas amatpersona

Vārds, uzvārds

Piezīmes.

1. Dokuments satur personas datus, kas (*institūcijā*) tiek apstrādāti saskaņā ar iestādes tiesiskajām interesēm un atbilstoši Eiropas Savienības Vispārīgās datu aizsardzības regulas prasībām.

2. Ar informāciju par personas datu apstrādi iestādē var iepazīties (*tīmekļvietnes adrese*).

Pārsūtīšanas vēstules paraugs
(uz institūcijas veidlapas)

Rīgā

(Datums)

Nr.

(Kompetentās institūcijas kontaktpersonai
trauksmes celšanas jautājumos)

Par iesnieguma
pirmšķietamas atbilstības izvērtēšanu
saskaņā ar Trauksmes celšanas likumu

(*Institūcijā*) (*datums*) saņemts iesniegums, kas noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums.

(*Institūcija*) pārsūta Jums iesniegumu, lai (*kompetentā institūcija*) atbilstoši kompetencei izvērtētu to un noteiktu tā pirmšķietamu atbilstību Trauksmes celšanas likumā minētajām trauksmes celšanas pazīmēm.

(*Institūcija*) aicina ievērot Trauksmes celšanas likumā noteiktās trauksmes cēlēja identitātes aizsardzības prasības, kā arī saskaņā ar Trauksmes celšanas likuma 7. pantu informēt iesniedzēju par iesnieguma atbilstību trauksmes celšanas pazīmēm un, ja nepieciešams, par tā izskatīšanas gaitu.

Pielikumā: 1. Trauksmes cēlēja ziņojums uz ... lp. (*lpp. skaits*) (ierobežotas pieejamības informācija).
2. Papilddokumenti (ierobežotas pieejamības informācija).

Institūcijas amatpersona

Vārds, uzvārds

Piezīmes.

1. Dokuments satur personas datus, kas (*institūcijā*) tiek apstrādāti saskaņā ar iestādes tiesiskajām interesēm un atbilstoši Eiropas Savienības Vispārīgās datu aizsardzības regulas prasībām.

2. Ar informāciju par personas datu apstrādi iestādē var iepazīties (*tīmekļvietnes adrese*).

Paziņojuma vēstules paraugs (uz institūcijas veidlapas)

Rīgā

(Datums) Nr.
Uz (datums) Nr.

(trauksmes cēlēja vārds, uzvārds)
(adrese)

Par iesnieguma virzību

(Institūcijā) (datums) saņemts Jūsu iesniegums, kas noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums.

(Institūcija) informē, ka Jūsu iesniegums (pārsūtīšanas datums) ir pārsūtīts atbilstoši kompetencei (kompetentajai institūcijai), kas izvērtēs, vai Jūsu iesniegums atbilst Trauksmes celšanas likumā noteiktajām trauksmes celšanas pazīmēm, un atbilstības gadījumā izskatīs to pēc būtības.

(Kompetentā institūcija) atbilstoši Trauksmes celšanas likuma 7. pantā minētajām prasībām informēs Jūs par iesnieguma atbilstību trauksmes celšanas pazīmēm.

Institūcijas amatpersona

Vārds, uzvārds

Piezīmes.

1. Dokuments satur personas datus, kas (institūcijā) tiek apstrādāti saskaņā ar iestādes tiesiskajām interesēm un atbilstoši Eiropas Savienības Vispārīgās datu aizsardzības regulas prasībām.

2. Ar informāciju par personas datu apstrādi iestādē var iepazīties (tīmekļvietnes adrese).

Šīs vadlīnijas trauksmes cēlēju ziņojumu izskatīšanai valsts pārvaldes institūcijās (ietverot trauksmes cēlēja ziņojuma veidlapu) 2019. gada aprīlī izstrādājusi Valsts kanceleja sadarbībā ar Trauksmes celšanas likuma ieviešanas starpinstitūciju koordinācijas grupu. Valsts kanceleja sadarbībā ar trauksmes celšanas kontaktpersonām vadlīnijas aktualizēja 2020. gada janvārī, 2022. gada aprīlī un maijā.

Informācija par trauksmes celšanu, tostarp šīs vadlīnijas, pieejamas Valsts kancelejas tīmekļvietnē www.trauksmescelejs.lv.
